

ÕPPEKAVA

SISUKORD

1. ÕPPEKAVA ÜLDOSA.....	3
1.1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA	3
1.2. PÕHIVÄÄRTUSED.....	4
2. LASTEIAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUS.....	5
2.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID	5
2.2. ÕPPE JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED	5
2.3. ÕPPE-JA KASVATUSTÖÖS KASUTATAVAD METOODIKAD JA LÄHENEMISED	6
2.3.1. HEA ALGUSE PROGRAMMI PÕHIMÕTETE RAKENDAMINE	6
2.3.2. „KIUSAMISEST VABA LASTEAED“ METOODIKA KASUTAMINE	7
2.3.3. VAIKUSEMINUTID	7
2.3.4. MEEDIAKASVATUS	8
2.3.5. DIGIVAHENDID JA ROBOOTIKA	9
2.3.6. VÄÄRTUSKASVATUS.....	11
2.4. ÕPIKÄSITLUS	13
3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS.....	17
4. RÜHMADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS.....	19
4.1. RÜHMA AASTA TEGEVUSKAVA	19
4.2. RÜHMA NÄDALA, KUU VÕI PROJEKTI TEGEVUSPLAAN.....	19
5. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONDADE EESMÄRGID JA SISU NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL. 20	
5.1. ÜLDOSKUSED:	20
5.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD	26
6. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS.....	68
6.1. LAPSE ARENGU JÄLGIMINE	68
6.2. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED	68
6.3. LAPSE ARENGUMAPP	69
6.4. PLANEERITUD LAPSE ARENGUVESTLUS/PEREVESTLUS.....	69
6.5. KOOLIVALMIDUS JA KOOLIVALMIDUSE HINDAMINE	69
6.6. LAPSE KOOLIVALMIDUSE KAART	71
7. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMINE.....	73
7.1. ERIVAJADUSEGA LAPS.....	73
7.2. VARAJANE SEKKUMINE.....	73
7.3. KÄITUMISTAASTUSKAVA.....	74
7.4. INDIVIDUAALNE ARENDUSKAVA.....	75
7.5. MEESKONNALIIKMETE TEGEVUSSUUNAD ERIVAJADUSEGA LAPSE TOETAMISEL	76
7.6. EESTI KEELT TEIESE KEELENA KÕNELEV LAPS	78
7.7. LOGOPEEDILINE KORREKTSIOONITÖÖ	79
8. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA	80
9. ÕPPEKAVA MUUTMISE JA TÄIENDAMISE KORD	81

LISAD

- lisa 1 lapse arengu hindamisleht 2-3.a.
- lisa 2 lapse arengu hindamisleht 3-4.a.
- lisa 3 lapse arengu hindamisleht 4-5.a.
- lisa 4 lapse arengu hindamisleht 5-6.a.
- lisa 5 lapse arengu hindamisleht 6-7.a.
- lisa 6 joonistustest

1. ÕPPEKAVA ÜLDOSA

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument. Lasteaia õppekava võetakse aluseks rühma tegevuskava koostamisel, õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel ja läbiviimisel, laste arengu s.h. koolivalmiduse jälgimisel ja hindamisel, töös erivajadustega lastega, koostöös lapsevanematega ning nende nõustamisel õppe- ja kasvatusküsimustes. Lasteaias toimub õppimine mänguliste tegevuste vormis, toetudes lasteaia õppekavas seatud õppe- ja kasvatusvaldkondade eesmärkidele ja sisule ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusele. Koolieelse lasteasutuse seadusest /RT I, 14.03.2011, 6/ lähtudes väljastab Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava läbinud lapsele koolivalmiduskaardi.

Krootuse Lasteaed Pesapuu üldandmed:

Õppeasutuse nimi	Krootuse Lasteaed Pesapuu
Aadress	Kooli 1, Krootuse 63514 Krootuse, Kanepi vald Põlvamaa
Omandivorm	Kanepi Vallavalitsuse hallatav asutus
Registrikood	75008580 /31.08.2000/
Koolitusluba	Nr 3111 HTM 17.03.2004
Telefon	53325544
E-mail	kerli.verev@kanepi.ee
Koduleht	http://www.kanepi.ee/pesapuu/
Õppekeel	eesti keel
Rühmade arv	2
Avatud tööpäevadel	7.30 – 18.00

1.1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

Krootuse Lasteaed Pesapuu on koolieast noorematele lastele hoidu ja alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus. Lasteasutus toetab lapse perekonda, soodustades lapse kasvamist ja arenemist ning tema individuaalsuse arvestamist (Koolieelse lasteasutuse seadus).

Läbiviidava õppe- ja kasvatustöö aluseks on koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava nõudmistest lähtuv lasteaia õppekava. Õppekava arendus on pidev protsess. Muudatusi ja täiendusi lasteaia õppekavas tehakse seaduslike aktide muutustest ning õpetajate ettepanekust lähtuvalt.

Lasteaias töötab kaks rühma: aiarühm (rühmas töötavad õpetaja, õpetajat abistav töötaja ja õpetaja abi) ja liitrühm.

Programmiga Kiusamisest vaba lasteaed liituti 2013 aastal.

KROOTUSE LASTEAIA ERIPÄRA

- meie lasteaia laps tunneb kodukoha loodust ja väärtustab maaelu,
- meie lasteaia laps suhtub loodusesse hoidvalt ja säästvalt;

- meie lasteaia laps viibib palju looduses ja on terve;
- meie lasteaia laps väärtustab sõbralikku ja üksteisest hoolivat kasvukeskkonda;
- meie lasteaia laps väärtustab kohalikke kultuuritraditsioone ja esivanemate pärandit;
- meie lasteaia laps liigub lähemalt kaugemale, kergemalt raskemale, üksikult üldisele.

ERIPÄRA TOETAB

- avastusretked ja õppetegevused õues;
- kevadine ja sügisene metsapäev, näitused;
- loodusliku materjali kasutamine igapäevategevustes;
- retked parki ja virgestusrajale;
- ekskursioonid, õppekäigud.

1.2. PÕHIVÄÄRTUSED

KOOSTÖÖ – pingevaba sisekliima tagab üksteise mõistmise ja tegutsemise ühiste püstitatud eesmärkide poole, olles vastastiku toetavad, lugupidavad ja ausad.

PROFESSIONAALSUS – oleme õppiv ja arenev kollektiiv.

AUSUS/AVATUS – oleme ausad iseenda ja teiste suhtes, julgeme väljendada oma mõtteid ning vastutame oma sõnade ja tegude eest.

PAINDLIKKUS – tegutseme vastavalt olukorrale ning oleme vastutulelikud ja kompromissialdid.

HOOLIVUS – hoolime igast lapsest ja kolleegist tagades turvalise kasvukeskkonna.

KROOTUSE LASTEAED PESAPUU VÄÄRTUSTAB:

- turvalist kasvukeskkonda,
- lapse individuaalsuse arvestamist ning õppimist mängu kaudu
- avatust ja koostööd perekonnaga;
- head meeskonnatööd;
- usaldusväarsust;
- lapsesõbralikku ja looduskaunist asukohta.

MISSIOON:

KROOTUSE LASTEAED VÕIMALDAB LAPSELE EAKOHAST, KÕITVAT JA ARENDAVAT TEGEVUST LÄBI MÄNGU, LOODUSE JA LAPSE LOOVUSE NING KUS ARVESTATAKSE IGA LAPSE ERIPÄRA JA VÕIMEID, TOETADES PEREKONDA JA LAPSE ARENGUT.

VISIOON:

KROOTUSE LASTEAED ON ÕNNELIK LAPSEPÕLVEMAA, KUS KÄSIKÄES TÄISKASVANUTEGA RAJATAKSE VAJALIKE TEADMISTE JA OSKUSTE VUNDAMENT.

2. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUS

2.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Õppe- ja kasvatustöö **üldeesmärk** on toetada lapse mitmekülgset ja järjepidevat arengut lasteasutuse ja kodu koostöös.

Üldeesmärgist lähtuvalt on **õppe- ja kasvatustöö eesmärgid** järgmised:

- Luua lapsekeskne lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset arengut toetav **arengukeskkond**.
- Soodustada lapse **suhtlemisoskuse** arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel vastutus- ja algatusvõime ning eetiline käitumine.
- Mängu, loovtegevuse, eakohase töö ja õppimise kaudu suunata lapse **positiivse minapildi** ja **üldoskuste** arengut.
- Eesti kultuuritraditsioonide ja üldkultuurile toetudes omandab laps eakohasel tasemel **põhiteadmisi ümbritsevast keskkonnast ja tervise hoidmise tähtsusest** ning huvitub erinevatest valdkondadest.

2.2. ÕPPE JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED

Õppe- ja kasvatusesmärkidest tulenevad õppe- ja kasvatuspõhimõtted.

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse korraldamise põhimõteteks on:

- **Lapse eripära ja arengupotentsiaali arvestamine**
- **Lapse tervise hoidmine ja tugevdamine ning liikumisvajaduse rahuldamine**
- **Mäng kui põhiline õpiviis**

Laps areneb mängu kaudu, seepärast võib mängu nimetada ka lapse juhttegevuseks eelkoolieas ehk lapse arengut määravaks teguriks. Igas mängus õpitakse ja mängukogemus on ühtlasi ka õpikogemus. Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava §12 lg1 sätestab, et mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu kaudu omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuste erivaldkondade oskuste ja teadmiste arengu alus. Mängudes omandatakse sotsiaalseid kogemusi, kujundatakse eneseteenindamisioskusi ja tööharjumusi ning kinnistatakse teadmisi ja oskusi. Lasteaias toimub õppimine mängu ja matkimise, vaatluse ja mõtestamise, elamuse ja kogemuse, harjutamise ja katsetamise, meeldejätmise, loovuse ja loomise kaudu. Õppimise aluseks on üheskoos tegutsemine ja sotsiaalsed oskused. Mäng on tegevus, mis kõige paremini vastab lapse füüsilistele ja psüühilistele vajadustele ja eriomadustele ja on oluline lapse tervikisiksuse kujunemise jaoks. Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja, õpetaja aga lapse arengut toetava keskkonna looja.

- **Lapsele turvatunde ja eduelamuse tagamine**

Õpetaja ülesanne on eduelamusi tagada, mitte üksnes võimaldada, sest iga laps suudab mingis valdkonnas edukas olla. Turvatunne ja edukogemus loovad aluse edasiseks õpimotivatsiooniks ning huvide kujunemiseks nii kooliks kui ka kogu eluks (Kala 2009).

- **Lapse arengut soodustava keskkonna loomine**

Õpetaja vastutab rühmas õpikeskkonna kujundamise eest. Õpikeskkonda iseloomustavad kolm põhivaldkonda: ruumi-, õppevara- ja inimkeskkond. Ruumikeskkonna loomise eesmärk on õpitegevuseks funktsionaalselt sobiva füüsilise keskkonna loomine. Õppevara peab eelkõige võimaldama õppekava realiseerimist. Inimkeskkonna olulisemaks kriteeriumiks on professionaalsus ning koostöövalmidus. Hästi kujundatud ruumikeskkond annab hea enesetunde, aga soodustab ka keerukamaid mängu, iseseisvust, suhtlemist ja probleemide lahendamist. Rühm kuulub lastele ja sealne keskkond peab peegeldama nende huvisid, aga ka kultuuritausta. Laste õpikeskkonna kvaliteedi näitajaks on see, et keskkond innustaks lapsi mängima ja annaks neile aega ise arendada oma mänguteemasid.

- **Humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine**

Lasteaias tegutsedes saavad lapsed demokraatia kogemusi, nad õpivad arvestama teiste arvamusega ja mõistma, et nende heaolu ei saa lahutada teiste omast. Rühmaruum on ühiskonna väike osake.

Õpetajad loovad lastele olukordi erinevate võimaluste leidmiseks ja laste omaalgatuse suurendamiseks. Kui lapsed saavad valida erinevate tegevuste vahel, ongi see võimaluste andmine. Võimaluste kasutamine vajab omaalgatust. Lapsed saavad osaleda reeglite kehtestamisel, täitmisel, tegevuste väljapakumisel, teha enda ja teisi lapsi mõjutavaid otsuseid ning võtta vastutust. Õpetaja hindab sõna- ja mõttevabadust, lastes lastel avaldada oma arvamust, väljendada mõtteid, tundeid ja ideid. Lapse ei ole ühesugused, kuid kõik on lugupidamist väärt. Õpetajad aitavad lastel areneda teiste vastu lugupidavateks. Ühiskonna mitmerahvuslikuks muutmisega kohtab erinevate rasside, religioosse, kultuurilise taustaga ja puuetega inimesi. Et soodustada heatahtlikku suhtumist mitmekesisusse, soodustavad õpetajad mõistvat ja austavat suhtumist, õpetavad lugu pidama erinevustest. Luuakse võrdsed võimalused kõigile. Lasteaiakultuuri loomulik osa peab olema humaanus, sallivus ning see, et kedagi ei tõrjuta soo, rahvuse, arengulise eripära vms erilisuse tõttu.

Lasteasutus peab arendama lastes vaba vaimu ja iseseisvat mõtlemist, eesmärgiga arendada igale lapse omaseid võimeid, saada enesekindlateks ja aktiivseteks kodanikeks.

- **Kodu ja lasteasutuse koostöö**
- **Eesti ja kodukoha kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teisest rahvusest laste kultuuri eripära arvestamine**

2.3. ÕPPE-JA KASVATUSTÖÖS KASUTATAVAD METOODIKAD JA LÄHENEMISED

2.3.1. HEA ALGUSE PROGRAMMI PÕHIMÕTETE RAKENDAMINE

Hea Alguse programmis on oluline:

Õppimine mängu kaudu.

- Laps areneb koos mänguga, mistõttu on mängul lapse elus keskne osa. Lasteaia keskkond pakub lapse arenguks mitmekesiseid võimalusi.

Individualiseeritud õpikogemused.

- Iga lapse kasvumudel, temperament, õpistiil, perekondlik taust on erinevad. Lapsekeskne rühmaruum toetab individualiseeritud õpetamist.

Valikute tegemine.

- Lastele antakse valikuvõimalusi, et ta oskaks olla probleemide leidja, lahendaja ja suudaks teha iseseisvalt otsuseid. Hea Alguse rühmaruum toetab valikuvõimalusi tegevuskeskuste kaudu.

Perekonna osalemine.

- Vanemate mõju oma lapsele on kõigist mõjudest suurem. Vanemad on oma lapse esimesed õpetajad ning tunnevad oma lapsi kõige paremini. Hea Alguse lasteaed kaasab lapsevanemaid laste tegemistesse lasteaiaas.

Õpetaja:

- toetab lapsevanemat lapse kasvatamisel ja arendamisel;
- loob rühmas lapsekeskse õpikeskkonna, kus lapsi julgustatakse õppimist ise algitama;
- väärtustab lapse mängu ja isikupära;
- planeerib eakohaseid eesmärgi igale lapsele eraldi ja grupile tervikuna;
- arvestab tegevuste läbiviimisel laste mõtteid ja arvamusi;
- reageerib laste huvidele, arvestab iga lapse tugevaid ja nõrku külgi.

Hea Alguse programmi järgi koostatud õppekava põhimõtted:

- päevakava annab teadmise, mis hakkab toimuma ning tagab julgustunde.
- päeva alustamine hommikuringiga.
- materjalid on eale vastavad ja neid on võimalik mitmeti kasutada.
- õpetajad jälgivad laste suhtlemist eakaaslastega ning materjalide kasutamist, et välja selgitada laste tugevad küljed ja vajadused.
- rühma reeglid aitavad lastel õppida, et üksteisest hoolimine on lasteaiaelu tähtis osa.

2.3.2. „KIUSAMISEST VABA LASTEAED“ METOODIKA KASUTAMINE

Metoodika eesmärk on luua kiusamist ennetav käitumiskultuur, kus üksteisesse suhtutakse sallivalt, hoolivalt ning austavalt, kus lapsed sekkuvad ja kaitsevad kiusamise eest kaaslast, kes seda ise teha ei suuda. Metoodika tugineb neljale põhiväärtusele: sallivus, austus, hoolivus ja julgus.

2.3.3. VAIKUSEMINUTID

Vaikuseminutite nime alla koondunud harjutused kuuluvad positiivse psühholoogia valdkonda, mille sihiks on häirete ravimise asemel hoopis muuta tavalist elu rohkem rahulolu pakkuvaks. Lihtsad tähelepanu ja meelerahu harjutused võimaldavad tõsta inimeste vaimset heaolu ja tervist. Baasharjutuste peamine siht on õppida teadvustama oma tähelepanu liikumist ning õppida seda teadlikult suunama ja hoidma. Seda oskust saab järgmise taseme

harjutustes kasutada oma emotsioonide ja mõttemaailma uurimiseks. Nii saab oluliselt parandada enda sees toimuva teadvustamist ja õppida märkama seoseid erinevate valikute ja tagajärgede vahel. Teadvustamine loob stiimuli ja reaktsiooni vahele ruumi, mis võimaldab aja jooksul vabaneda automaatsetest käitumismustritest, mis meid ei toeta. Võime juhtida oma emotsioone ja mõtteid aitab saavutada edu enesejuhtimises. Lühikesed harjutused toovad laste ellu rohkem teadlikkust ja tasakaalu. Neid saab teha igaüks.

Tekst refereeritud vaikuseminutid.ee

2.3.4. MEEDIAKASVATUS

- Meediakasvatus lasteaias on mõeldud nii laste kui õpetajate silmaringi ning teadmiste laiendamiseks, mille tulemusel suunatakse last meediakasvatuse sihile lähemale, kuid ei eelda meediapädevuse saavutamist.
- Meediakasvatuse eesmärgiks on mõjutada laste meediakasutust ja harjutada meediaoskusi. Meediakasvatuses panustatakse pigem meedia-alaste esmaste oskuste arendamisele ja meediamõistete tutvustamisele.
- Lasteaias on meediakasvatus lõimitud erinevate õppe- kasvatusetegevuste valdkondadega ning viiakse läbi rühma- ja muusikaõpetajate poolt. Kaasaegse infotehnoloogia kasutamiseks on lasteaias olemas „tehnika park”, mille eesmärgiks on aidata õpetajal mitmekesistada oma töömeetodeid ja muuta tööd tulemuslikumaks.
- Meediakasvatuse läbiviimiseks kasutatakse lasteaias tehnika parki- arvuteid sh internet, DVD mängijat, videoprojektorit, raadiomakki, fotoaparaati. Samuti on lasteaeda tellitud „Õpetajate leht”, „Pere ja Kodu” ja „Täheke”. Õppevahenditena leiavad kasutust ka erinevad õppefilmid ja –mängud.
- Lasteaia meediakasvatuse sisu:
 - ✓ Avardada laste maailmapilti
 - ✓ Erinevate meediavahendite ja nende olemuse tutvustamine lastele
 - ✓ Erinevate infotehnoloogiliste vahenditega tutvumine
 - ✓ Vestlused ja arutelud meedia teemadel
 - ✓ Meedias valitsevate ohtude ohtudele (sh tervishoid) tähelepanu juhtimine
 - ✓ Eneseväljendamine meediavahendite abil
 - ✓ Õpetajate poolt loodud tehniliste õppevahendite kasutamine
 - ✓ Meediamängude mängimine
 - ✓ Õppefilmide vaatamine
- Töökorraldus lasteaias:
 - ✓ Meediakasvatusalased tegevused lõimitakse nädalateemadega ning planeeritakse nädalaplaani vastavalt laste vanusele ja huvile.
- Meediakasvatuse tulemusena 6-7 aastane laps:
 - ✓ Tunneb erinevaid meediavahendeid (raadio, televiisor, arvuti, ajakiri, ajaleht jt) ning oskab neid kirjeldada
 - ✓ Oskab kirjeldada erinevate meedialiikide sisu ja otstarvet (telesaadet, reklaami, uudis)

- ✓ Eristab väljamõeldist reaalsusest ning oskab tõlgendada meedias nähtut
- ✓ Oskab iseseisvalt käsitseda lihtsamaid meediaseadmeid/tehnilisi vahendeid info leidmiseks
- ✓ Kirjeldab meedias valitsevaid ohtusid ning nimetab tegevusi nende vältimiseks

Meediakasvatuse peatükis on kasutatud K. Vinteri raamatuid „Meediakasvatus lasteaias” ja „Meediamängud lasteaias”

2.3.5. DIGIVAHENDID JA ROBOOTIKA

1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tutvub lihtsate programmeerimisvõtetega mänguliselt;
- oskab nimetada digi- ja robootikavahendeid;
- kasutab digivahendeid koos õpetajaga (fotoaparaat, diktofon, nutitelefon, arvuti, Bee-Bot, robootikavahendeid);
- tunneb rõõmu robotiga tegutsemisest,
- oskab haridusrobotit eesmärgipäraselt kasutada mängus;
- teeb kaaslastega koostööd ja oskab otsida roboti käitumisele loodilisi põhjendusi;
- saab aru põhjus-tagajärg seostest, oskab oma tegevust kavandada, saab aru lihtsatest mehaanika põhimõtetest;
- kasvab tähelepanelikkus, täpsus, püsivus ja loovus.

2. Õppe –ja kasvatustegevuse põhimõtted õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- robootika toimib integreerituna, lõimituna õppekavavaldkondade ja –tegevustega;
- lapsed tutvuvad lihtsate programmeerimisvõimaluste ja –keskkondadega mänguliste vahendite Bee-Bot, Lego komplekti abil;
- õppimine toetub laste loomulikule huvile, vanusele, võimekusele ja võimaldab praktiliste lahenduste leidmist;
- lõimitakse erinevaid tegevusi (võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja musikaalset tegevust) digi ja robootika vahenditega, LEGO klotsidega;
- digivahendite kasutamine kasvatab tähelepanu, püsivust, koostöö oskusi ja toetab lapse üldist arengut;
- suunatakse last kriitiliselt mõtlema (mis IKT vahendeid ja mille jaoks kasutatakse, mida need võimaldavad teha). Harjutatakse probleemilahendamise oskusi, mis kaasnevad tehnoloogia kasutamisega.

Õppetegevuse läbiviimisel on võimalus kasutada sülearvuteid, projektorit jms. Põrandarobotite Bee-Bot soetamist on toetanud HITSA (2018). Digivahendite kasutamine on õpetaja poolt eesmärgistatud ja juhendatud.

3. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

- kasutab LEGO klotse mängus ja asjakohaseid digivideinaid (oskab kriitiliselt mõelda, planeerib oma tegevust, oskab teha teadlikke otsuseid erinevaid ülesandeid lahendades);
- on teadlik erinevatest ohtudest arvuti kasutamisel;
- konstrueerib vastavalt juhendile LEGO klotsidest mudeleid;
- oskab kasutada HITSA Proge Tiigri programmi seadmete taotlusvoorus osalemisega saadud robotikaalaseid vahendeid õpetaja toel:
 - ✓ kosmose komplekti
 - ✓ kogukonna komplekti
 - ✓ muinasjutu komplekti
- oskab kasutada põrandarobotit Bee-Bot ja laps:
 - ✓ loendab koos õpetajaga Bee-Bot samme;
 - ✓ loendab Bee-Boti teekonna sammud ühes suunas ning programmeerib Bee-Boti koos õpetajaga;
 - ✓ oskab programmeerida (parem-vasak, edasi-tagasi);
 - ✓ loob koos õpetajaga mängukeskkonna aluse;
 - ✓ loendab alusel ruutuseid punktist A punkti B ning programmeerib Bee-Boti;
 - ✓ suudab punktist A punkti B liikumisel näha erinevaid võimalusi ning Bee-Boti programmeerida;
 - ✓ loob ise mängukeskkonna ja programmeerib teekonna;
 - ✓ suudab teise lapse programmeerimist jälgides määrata Bee-Boti sihtpunkti.
- kasutab loogilist ja loovat mõtlemist, probleemilahendamisoskusi;
- oskab luua lihtsamaid liikumisradu ja ennustada roboti käitumist;
- oskab etteantud vahendite abil rääkida erinevaid lugusid, jagada oma kogemusi ja avastusi teistega;
- oskab tegutseda meeskonnas, arvestab kaaslastega;
- tunneb rõõmu loovast tehnoloogiaalasest eneseväljendusest;
- oskab töövahendeid sorteerida ja töökoha korrastada.

4. Tegevused tehnoloogiõpetuse läbiviimisel

- Erinevate ehitiste, sildade, elukeskkondade jm konstrueerimine;
- Robotite tööpõhimõtete õppimine;
- Robotite seadistamine;
- Programmeerimistarkvara eakohane kasutamine, tehniliste jooniste ja juhendite koostamine ja lugemine;
- Robotite liikumisradade kasutamine, täiendamine, loomine;
- Mudelite ehitamine LEGO klotsidest juhendi ja lapse fantaasia abil;
- Robotite kasutamine mängurõõmu kogemiseks.

5. Seosed teiste õppekava valdkondadega

Keel ja kõne

- Laps väljendab ennast selgelt, esitleb enda mõtteid ja kavatsusi teistele arusaadavalt;

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

- Robotikaga seotud tekstid toetavad lugemis- ja kirjutamisoskuse, sh funktsionaalse kirjaoskuse kujunemist, sest robotid mõjutavad tugeva mängulise motivaatorina.

Matemaatika

- Areneb loogiliste seoste leidmise, analüüsimise ja seletamise oskus, robotika valdkond tagab matemaatiliste pädevuste praktilise rakendamise ja igapäevaeluga seostamise võimalused;
- Kavandades roboteid õpib laps erinevate kujundite või tahkude omadusi, seaduspärasusi;
- Robotikaga tegelemine toetab mõistete: hulga, loendamine ja arvud, arvutamine, suurused ja mõõtmine, geomeetrilised kujundid õppimist.

Mina ja keskkond

- Robotika on tihedalt seotud loodusainetega, toetades mehaanika baasteadmiste nt. kangisüsteemide või hammasrattaülekande mõistmiseks praktilisi mudeleid;
- Robotite abil probleemide lahendamine toetab probleemilahendamisoskust, olulise eristamist ebaolulisest, pakub eduelamust idee teostamisest ja väljakutsete ületamist.

Kunst

- Robotikavahendite esteetilist välimust kujundades areneb ilumeel, kujuneb funktsionaalne ja esteetilise tasakaal, robotiehitus ergutab loovust.

Muusika

- Erinevate rütmide ning nende vaheldumise tajumine roboti liikumiste ja liikumiskiiruste kavandamisel loovad seose muusikaõpetusega.

Liikumine

- Robotikaga tegutsedes areneb tähelepanu ja täpsus, tasakaal, tugevnevad peenmotoorika oskused.

2.3.6. VÄÄRTUSKASVATUS

Laps areneb ja kasvab läbi väärtuste. Väärtuskasvatus on protsess, mille käigus kujundatakse sihipäraselt lapse väärtushoiakuid. Laps omandab hoiakud läbi kogemuse ja eeskuju, seepärast on oluline lapse kasvukeskkond kodus ja lasteaias. Väärtuskasvatus aitab kaasa lapse arengule. Lasteaia arengukava ja õppekava koostamisel on arvestatud, et lapsed kasvaksid ja õpiksid nii kokkulepitud väärtusi järgides kui ka neid ise arvestades. Osalemine programmis „Kiusamisest vaba lasteaed” aitab arendada lastevahelisi suhteid, kus kasutatakse üksteist arvestavat ja kaasavat kultuuri.

- Kogu õppe- ja kasvatustegevus toetub lasteaia põhiväärtustele. Rühmades arendatakse väärtusi tegevuste kaudu, mida toetab õpikeskkond, õpetaja suhted lastega ja koostöö lastevanematega

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

- Väärtuskasvatuse eesmärgid ja eeldatavad tulemused on kajastatud valdkondade ainekavades ja üldoskuste kirjeldustes.
- Lapse eeskujuks on täiskasvanu, kelle käitumisnorme laps üle võtab.
- Täiskasvanud jälgivad oma käitumist, reageeringuid, suhtumist teistesse inimestesse, ümbritsevasse loodusesse ja ühiskonnas toimuvale.
- Laps tajub mitteverbaalset suhtlemist ja saab aru täiskasvanu intonatsioonist, liigutustest, tema tegelikest hoiakutest, kuigi sõnades võib täiskasvanu hoopis teisiti väljendada. Samas lapsele on väga tähtis jälgida, kuidas käituvad ja mõtlevad teised lapsed. Suhtlemine eakaaslastega aitab kujundada sotsiaalsetel oskustel.
- Lasteaia tegevuses on oluline, et õpetajate ja lastevanemate väärtused oleksid sarnaselt kokku lepitud ja toimuks koostöö.

Väärtuskasvatuse eesmärgiks on kujundada isiksusi, kes on teadlikud väärtustest ja kelle jaoks on harjumuspärane nende järgi ka elada. Väärtuste elluviimisel on juhtkonnal, õpetajatel, mittepedagoogilisel personalil, lastevanematel ja lastel oma ülesanded.

Lasteaia õppekava sisaldab:

- üldtunnustatud väärtusi;
- mitmesuguste väärtuste tundmaõppimist läbi mõistete, näidete, lugude ja arutelu;
- väärtuste õppimist lauludes, tantsudes, muusikas, liikumises ja teistes tegevustes;
- väärtustel põhinevate sotsiaalsete suhtlemisoskuste õppimist ja harjutamist eakaaslaste ja täiskasvanutega.

Lastega seotud väärtused:

- esikohal on lapse huvid;
- lapse kaasamine tegevuse kavandamisse;
- lapse loovuse toetamine;
- lapse tervise hoidmine;
- lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine;
- mitmekülgne ja toetav õpikeskkond, mis soodustab lapse arengut ning sotsialiseerumist;
- aktiivne õppimine, mäng ja avastamine;
- lapse terviklik areng;
- kaasav haridus – arvestatakse iga lapsega;
- erinevad lähenemisviisid õppimisele ja õpetamisele;
- lapsele valikute võimaldamine;
- koostöö perega;
- sõbralikud ja hoolivad suhted rühmas, kogu lasteaias;
- looduse, ümbritseva keskkonna ja kodumaa väärtustamine.

Lasteasutuse töötajate väärtuste hindamiseks ja nende üle arutamiseks kasutame järgmisi võimalusi:

- õppe- ja kasvatustöö analüüs;
- töötajate eneseanalüüs;
- töötajate arenguestlused;
- õpetajate tegevuse vaatlus;

- personali ja laste rahulolu uuringud.

2.4. ÕPIKÄSITLUS

1. Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Olulisel kohal on **õppimine mängu**, kaaslaste ja teiste inimestega suhtlemise ja ümbruses toimuva jälgendamise **kaudu**.

Lapse õppimise soodustamiseks on oluline, et

- tegevus tugineb tema huvile ja on vaheldusrikas
 - ta saab tegutseda mitmekülgses keskkonnas
 - tal on võimalik teha jõukohaseid valikuid ja tegutseda ka ilma täiskasvanute suunamiseta
 - talle on kätte saadavad täiskasvanute ja teiste laste nõuandes ja abi.
2. **Laps õpib** oma keskkonnas **aktiivselt tegutsedes**. Õppides kujundab ta uusi teadmisi, sh oskusi, väärtushinnanguid, hoiakuid jm teadmiste vorme ning kujundab ümber nende ja olemasolevate teadmiste vahelisi seoseid. Õppimine toetub
 - lapse kaasasündinud ja omandatud võimetele
 - lapse aktiivsele ümbritseva maailma tundmaõppimisel
 - teiste inimeste abile ja toetusele.
 3. Õppe- ja kasvatusprotsessis **arendatakse lapse suutlikust rakendada õpitut edaspidises elus**. Seega luuakse tingimused, et laps saab
 - seostada oma tegevusi varasemate kogemustega
 - kasutada teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes
 - järk-järgult süvendada olemasolevaid teadmisi
 - arutleda saadud kogemuste, sh õpitu üle.
 4. Õppe- ja kasvatusprotsessi kujundamisel **lähtub pedagoog lapsest**, arvestades iga lapse puhul tema võimetest, kultuurilisest taustast, vanusest ja soost ning varasematest kogemustest tulenevate eripäradega.
 5. **Lasteasutus loob** koostöös lapsevanematega lapse **arengut ja õppimist soodustava keskkonna**, mis
 - annab lapsele turvatunde ja toetab emotsionaalset heaolu, sh pakkudes eduelamusi
 - tagab pedagoogipoolse toe ja küllaldase juhendamise
 - pakub erinevaid mängimis- ja harjutamisvõimalusi koos selleks vajalike mängu- ja õppevahenditega
 - võimaldab tegutsemist omaette ja koos teistega, nii toas kui õues
 - võimaldab tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.
 6. Lasteasutuses toimub laste süsteemne, järjepidev ja eesmärgistatud arendamine ja harjumuste kujundamine peamiselt lasteasutuse õpetaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevustes ja mängudes. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse ajalisel kavandamisel ja planeeritud tegevuste kordade kavandamisel lähtutakse lapse

vanusest, arengutasemest ja huvidest. Samuti arvestab õpetaja lapse loomulikku huvi ümbritseva vastu. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale. Nädalateemast juhinduv õppe- ja kasvatustegevus liigendatakse päeva jooksul toimuvateks mängulisteks tegevusteks, millest igaühes seostatakse ühe või enama valdkonna õpetuse sisu. Nädalas toimuvad tegevused hõlmavad nii seni õpitu kordamist kui uue õppimist. Nädala jooksul toimuvate tegevuste kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse kõiki tegevusliike.

7. Õppe- ja kasvatustsotsessi kavandamisel seatakse erinevatesse vanuserühmadesse kuuluvate laste tegevusele eakohased eesmärgid. Enamiku tegevuste korral on jaotus: 2-3 aastased, 4-5 aastased, 6-7 aastased.
8. Õppe- ja kasvatustegevusi teostatakse igapäevaselt nii toas kui õues. Tegevusi kavandatakse nii, et laps saaks teha valikuid, iseseisvalt tegutseda, oma tegevusi korrigeerida ja tegevuste eest vastutada.
9. Õppe- ja kasvatustegevuse seovad tervikuks lapse elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevad teemad (kodulooline põhimõte). Teemade planeerimisel võetakse aluseks rahvakalender, aastarütm, päevakajalised sündmused, laste huvid ning lasteaia traditsioonilised teemad ning üritused. Rühma tegevuskava lõimitakse muusika- ja liikumisõpetuse kavaga.
10. Tervise seisukohalt on oluline, et laps viibiks võimalikult palju värskes õhus ja kasutaks aktiivselt soodustavaid vahendeid.
 - laste päevakavasse on planeeritud õueaeg 1-2 korda päevas (üldjuhul vähemalt 1-1,5 tundi korraga)
 - rühma õpetaja, õpetajat abistav töötaja viivavad õuealal või staadionil läbi liikumis- ja osavusmänge
 - rühma õpetaja rakendab õues õuesõppe metoodikat
 - liikumistegevused võimalusel alati õues.
11. **Õppe- ja kasvatustsotsessides käsitletakse erinevaid teadmisi ja tegevusi, lähtudes järgnevatest valdkondadest:**
 - 1) mina ka keskkond
 - 2) keel ja kõne
 - 3) matemaatika
 - 4) kunst
 - 5) muusika
 - 6) liikumine

Ülemajalised üritused:

- teadmiste/tarkusepäev
- sügise sünnipäev – sügisnäitus
- sügisene spordipäev
- isadepäev
- jõulud
- sõbrapäev
- vastlapäev/talvine spordipäev
- emakeelepäev

- Eesti Vabariigi aastapäev
- jüripäeva spordipäev
- volbripäev
- heakorrapäev
- emadepäev

12. Tegevusliigid

1) vaatlemine ja uurimine

- vaatlustel osalemine
- õppekäikudel osalemine
- arutlemine, vestlemine
- katsete tegemine
- mudelite, plaanide koostamine
- ehitusmängude mängimine
- laste teatmeteoste kasutamine jm.

2) kuulamine ja kõnelemine

- lastekirjanduse ettelugemine
- luuletuste päheõppimine
- laste jutustamine
- lavastusmängude mängimine
- nukumängude mängimine
- sõna- ja häälikumängude mängimine
- vestlemine
- situatsioonimängude mängimine jne.

3) võrdlemine ja arvutamine

- esemete, nähtuste ja omaduste võrdlemine
- hulkade ja suuruste võrdlemine
- sorteerimine, järjestamine, mõõtmine
- liitmine, lahutamine
- matemaatiliste jutukeste koostamine
- täringumängude koostamine
- loto-, doomino- ja mosaiikmängude mängimine jm.

4) lugemine ja kirjutamine

- tähtede nimetuste tundmaõppimine
- sõna häälimine
- häälikute asukoha ja pikkuse määramine
- hääliku- ja sõnamängude mängimine
- tähtede ladumine sõnadeks
- suurtrükitähtede kirjutamine
- mustrite joonistamine
- värviraamatute värvimine
- raamatute uurimine

- lausete koostamine
- sõnade, lausete, juttude lugemine jm.

5) kujutavad tegevused

- joonistamine erinevate vahenditega (pliiats, pastell, õlikriit, süsi jt.)
- maalimine erinevate värvikriitidega (akvarell, guašš, jm.)
- voolimine mitmesugustest materjalidest (savi, vaha, liiv, taigen, plastiliin lumi jm.)
- meisterdamine mitmesugusest materjalist
- mitmesuguste eri- ja segatehnikate kasutamine
- mitmesugune trükkimine
- lõikamine ja liimimine
- mustrite kujundamine (paberist, looduslikust materjalist)
- muusikaliste muljete visuaalne kujutamine jm.

6) muusikalised tegevused

- laulmine
- muusika ja loodushäälte kuulamine
- muusikaliste ja laulumängude mängimine
- fantaasialiikumine
- rütmiline liikumine
- rütmimängude mängimine
- tantsimine
- muusika kujutamine joonistustes
- rütmi- ja lihtsatel viisipillidel mängimine
- laulu saateks luuletuse tegemine
- mängitamismängude mängimine jm

7) liikumistegevused

- matkiv, süželine ja fantaasiavõimlemine
- põhiliikumiste harjutamine
- pallimängimine
- liikumismängude mängimine
- sportmängude elementidega mängude mängimine
- matkamine
- suusatamine, uisutamine, kelgutamine
- jalgrattaga sõitmine jm.

Õppe- ja kasvatustegevuse vormid:

- õppimine läbi mängu
- rühmategevused
- valiktegevused alarühmades

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

- Krootuse Lasteaias Pesapuu korraldatakse õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab kalendriaasta 1. septembril ja kestab järgneva kalendriaasta 31. augustini.
- Aktiivne õppeperiood toimub kalendriaasta 1. septembris järgneva kalendriaasta 31. maini (välja arvatud koolivaheaegade periood, mil viiakse läbi õpitud kinnistavaid tegevusi).
- Suveperioodil 1. juunist – 31. augustini toimuvad õpitu kordamine ja kinnistamine, põhirõhk on mängulisel ja liikumisaktiivsust toetaval õuetegevusel.
- Lasteaia õppeaasta **temaatika, sisu ja eesmärgid** valitakse ja kinnitatakse lasteaia pedagoogilises nõukogus. Teemaatika toetab lasteaia üldeesmärkide elluviimist, õppe- ja kasvatustöö lõimumist, arvestades laste huvisid ja ühiskonna mõjutusi. Õppeaasta eesmärgid ja teemaatika fikseeritakse lasteaia aasta tegevuskavas.
- **Lasteaia aasta tegevuskava.** Lasteaia aasta tegevuskava koostatakse sisehindamise valdkondade lõikes ja selles kavandatakse aasta eesmärgid, tegevused, nende elluviimise ajakava. Tegevuskava teise poolaasta tegevused täpsustatakse teise poolaasta esimesel pedagoogilises nõupidamisel.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine toimub valikuliselt, sõltuvalt laste eest ja õpetajate valikust kuu, nädala või projekti kestvuse kaupa.
- Lasteaia eesmärkide täitmiseks kavandatakse **ürituste kava** koostatakse pedagoogilises nõukogus ja liidetakse tegevuskava juurde.
- Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimine lasteaias toimub **rühma tegevus- ja päevakava** alusel, mis määrab laste eale vastava päevarütm, une- ja ärkveloleku aja, kus vahelduvad igapäevatoimingud (söömine, riietumine, pesemine, ruumide korrastamine jne.), laste vabategevused (mäng, loominguline tegevus, liikumine jm.) ning lasteaiaõpetaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevused. Muusika valdkonna tegevused toimuvad muusikaõpetaja juhendamisel.
- Rühma õppe- ja kasvatust aluseks on **nädalaplaan**. Lähtuvalt laste vanusest ja arengutasemest saavutatakse nädalaks püstitatud õppe- ja kasvatustöö eesmärgid erinevate tegevusliikide lõimimisega. Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava § 16 lg 1 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev teemaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: **kuulamine, kõnelemine, lugemine, kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine** ning mitmesugused **liikumis-, muusika- ja kunstitegevused**.
- Õppe- ja kasvatustööd planeerides loovad õpetajad lastele võimalusi uurida, avastada, ise teha, saada kogemusi, omandada teadmisi, oskusi ning seostada ja kinnistada neid nii toas kui õues. Võimalikult sageli viiakse planeeritud tegevused läbi õues, võimaldades lastel kogeda erinevate meeltega ümbritsevat keskkonda.

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

- Õppe- ja kasvatustöö **eesmärgid püstitatakse lapsest lähtuvalt**. Lapsi kaasatakse õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisse. Lapsed on võimelised tegema eakohaseid valikuid nii õppe sisus, teemaga tegelemise ajas kui ka muus. Vabaduse ja vastutuse määra suureneb vanuse ning kogemuste kasvades. Valikute ja otsuste tegemise võimaldamine suurendab laste kaasahaaratust ja õpimotivatsiooni ning toetab õpitud tulemuslikumat omandamist.
- Läbiviidavad õppe- ja kasvatustegevused kajastuvad igapäevaselt rühma **õppe- ja kasvatustöö päevikus**. Nädalaks püstitatud eesmärkide täitmisele annavad rühmaõpetajad kokkuvõtva hinnangu päeva lõpus õppe- ja kasvatustegevuse päevikus. Lastega läbiviidud individuaalne töö ja muusikaõpetaja töö kajastub samuti õppe- ja kasvatustegevuse päevikus. Logopeedi poolt läbiviidavad tegevused kajastuvad logopeedi päevikus.
- Õppeaasta jooksul läbiviidud õppe- ja kasvatustööd analüüsitakse õppeaasta lõpus juunis.

PÄEVAKAVA

Lasteasutuse paindlik päevakava kindlustab lastele päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste vabategevus ja täiskasvanu planeeritud õppekasvatustegevused. Õpetaja jälgib, et kavandatud tegevuste ja laste vabategevuste vahetamine oleks tasakaalus.

Päevakavas on kindlaks määratud

- Lastesöögiajad
- Päevase une aeg
- Päeva esimese planeeritud õppekasvatustegevuste algus kell 9.00
- Logopeedi, liikumis-, muusikategevuste algusajad fikseeritud vastavalt kokkulepitud graafikule
- Lapsed viibivad iga päev sõltumata ilmast 1-2 korda värskes õhus.

Pesapuu lasteaed töötab järgmise päevakava alusel:

Lasteaed on avatud: 7.30 – 18.00

7.30 – 8.30	laste saabumine. Tere hommikust, sõbrad!
8.30 – 8.45	hommikueine
9.00 – 12.00	hommikuring, lõimitud õppetegevused toas ja õues
12.00	nooremate laste lõunasöök (sipelgad)
12.15	vanemate laste lõunasöök (sajajalgsed)
12.30 – 13.00	ettevalmistused puhkeajaks
13.00 – 14.30	puhkeaeg
14.30 – 15.00	ärkamine, riietumine, ettevalmistused õhtuooteks
15.00 – 15.20	õhtuode
15.20 – 18.00	valikutegevused ning mängud toas ja õues
18.00	lasteaed suletakse. Rõõmsa kohtumiseni!

4. RÜHMADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

4.1. RÜHMA AASTA TEGEVUSKAVA

1. Rühma aasta tegevuskava koostamine.

2. Rühma meeskond koostab iga õppeaasta alguseks direktori poolt määratud ajaks rühma aasta tegevuskava. Tegevuskavas esitatakse:

- Rühma nimekiri
- Rühma õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted
- Rühma õppeaasta eesmärgid
- Laste arengu hindamise põhimõtted
- Lasteaia aasta ürituste kava
- Rühma ürituste kava
- Teemad kuude/nädalate lõikes
- Nädala, kuu või projekti tegevusplaan
- Rühma päevakava
- Koostöö lapsevanematega

Rühma aasta tegevuskava kooskõlastatakse direktoriga.

3. Rühma aasta tegevuskava tutvustatakse lapsevanematele õppeaasta alguses rühma vanemate koosolekul ja on vanematele kättesaadav paberkandjal rühmas.

Rühma tegevuskavad on paindlikud. Lasteaiaõpetajal on õigus tegevuskavas kinnitatud nädalateemasid ja ainekavades püstitatud eesmärgi kuude lõikes vahetada. Muudatused kajastatakse õppe- ja kasvatustegevuse päevikus.

4.2. RÜHMA NÄDALA, KUU VÕI PROJEKTI TEGEVUSPLAAN

Rühma lühiajalise tegevuse planeerimiseks on õppekava. Rühma tegevusplaani põhjal kavandab õpetaja õppe- ja kasvatustegevusi siduva nädala/kuu plaani. Õpetajal on õigus kinnitatud teemasid kuude lõikes vahetada. Nädala/kuu teemast juhitud õppe- ja kasvatustegevus liigendatakse päeva jooksul toimuvateks mängulisteks tegevusteks, millest igaüks seostatakse ühe või enama valdkonna õpetuse sisu. Nädalas toimuvad tegevused hõlmavad nii seni õpitu kordamist kui uue õppimist. Nädala jooksul toimuvate tegevuste läbiviimisel kasutatakse kõiki tegevusliike. Rühma nädala tegevuskava/nädalaplaani koostavad õpetajad 1 nädala kohta ja esitavad selle kokkulepitud ajaks direktorile kinnitamiseks.

Nädalakava/nädalaplaanis tuuakse välja kavandava perioodi (1 nädala)

- teema
- eesmärgid (valdkondadest ja üldoskustest lähtuvalt)
- õppesisu ja –tegevused /planeeritud tegevused
- õppekäigud ja üritused

Rühma pedagoogid koostavad vastavad plaanid/kavad omavahelises koostöös arvestades eelmise nädala kokkuvõtet, laste huvisid ja individuaalseid arenguvajadusi. Nädala alguses pannakse stendile tutvumiseks lapsevanematele välja nädalaplaan ja projekti plaan vastavalt teema alustamisele. Õpetaja kannab rühma õppe- ja kasvatustegevuse päevikusse läbiviidud õppe- ja kasvatustegevused igal tööl oldud vahetuse lõpuks.

Liitrühma tegevuse organiseerimisel kasutatakse erinevaid võtteid:

- kogu rühm tegeleb ühte liiki tegevusega;
- kogu rühm tegeleb ühte liiki tegevusega, kuid ülesande raskusaste on vanuseti erinev;
- tegevus toimub üheaegselt, kuid nooremal ja vanemal alarühmal on see erineva kestvusega;
- tegevus toimub ühe alarühmaga, teine alarühm mängib iseseisvalt või õpetaja abi juhendamisel.

Rühmaõpetaja koostab ja/või täidab rühmas alljärgnevat dokumentatsiooni:

- rühma õppeaasta tegevuskava
- rühma õppe- ja kasvatustöö päevik (esitab kinnitamiseks 30.septembriks)
- laste arengumapid
- laste arengu hindamise tabelid/kirjeldused 1 kord aastas (digitaalselt)
- koolivalmiduskaardid (digitaalselt)
- laste toidupäevade arvestuse tabel paberkandjal
- rühma õppekasvatustöö analüüs (digitaalselt) juunis
- õpetaja eneseanalüüs (digitaalselt) juunis

Muusikaõpetaja koostavad oma valdkonna aasta tegevuskava, mis kinnitatakse pedagoogilise nõupidamise otsusega. Muusikategevused lõimitakse lasteaia aasta teema/eesmärgi ja rühma nädala teemadega. Muusika tegevuskavad on paindlikud. Õpetajal on õigus tegevuskavas püstitatud eesmärgi kuude lõikes vahetada. Muudatused kajastatakse õppe- ja kasvatustegevuse päevikus.

5. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONDADE EESMÄRGID JA SISU NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL

Õppe- ja kasvatustegevuse sisu toetab laste üldoskuste arengut ja valdkondade pädevusi.

5.1. ÜLDOSKUSED:

1. Mänguoskused

Mäng on koolieelses eas põhitegevus, mille kaudu areneb lapse isiksus tervikuna. Laps mängib, sest see on talle huvipakkuv, pingeline ja põnev tegevus. Lapse jaoks on olulisim osalemine mängus, võimalus ette kujutada mitmesuguseid sündmusi ning läbi mängida erinevaid rolle ja olukordi. Mängus omandavad esemed ja tegevus uue tähenduse, mis on

vastavuses mängu sisu ja ideedega. Mängides tunnetab laps sügavamalt ümbritsevat maailma, õpib lahendama mitmesuguseid probleeme ja väljendama oma mõtteid sõnades. Mäng on lapse kõige loomulikum ja eakohasem õppimise viis. Mäng on pidevõppe alus ning iga mängukogemus on ühtlasi õpikogemus. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus. Mäng peegeldab lapse arengut.

Eeldatavad mänguoskused vanuseti

kuni 3.a

- tekib soov tegutseda iseseisvalt;
- tegevus muutub sihikindlamaks, käteliigutused alluvad silmade kontrollile;
- laps õpib esemetega tegutsete neid tundma, tajudes neid eri meeltega;
- laps tutvub esemete omadustega (suur-väike, pehme-kõva);
- matkimise mängu kaudu omandab laps erinevaid liigutus- ja kõnemudeleid;
- laps kordab mängudes ühelaadseid tegevusi;
- laps on emotsionaalselt vastuvõtlik muusikale ja kunstilisele sõnale;
- lapsel areneb koordineerimine, peenmotoorika.

3-4.a

- laps ühendab eri allikatest saadud teadmisi ja kogemusi;
- kujuneb rollimäng ja lapse tegutsemine vastavalt valitud rollile;
- üksi- ja koosmäng on tihedalt seotud;
- laps suudab tegutseda mõtestatud sisu järgi;
- laps ootab hinnangut ja tunnustust oma mängule;
- laps suudab täita keerulisemaid mängureegleid;
- last hakkab huvitama tema mängu lõpptulemus (nt ehitusmängu puhul);
- lapsed suudavad kooskõlastada omavahel mängutegevusi

4-5.a

- laps suudab juba pikemalt mängida eesmärgistatud ühismängu koos teistega;
- laps imiteerib oma mängus ümbritsevat elu;
- laste mängu sisu muutub keerukamaks kui varem;
- lapsel on huvi teatud mänguteemade vastu (kool, pood);
- lapsel areneb mängu algatus ja läbiviimise oskus;
- lapsele pakuvad huvi erinevad mänguvahendid;
- laps õpib esemeid võrdlema, üldistama, kirjeldama;
- lapsele pakuvad huvi erinevad mänguliigid

5-6.a

- laps oskab ühendada eri allikatest saadud kogemusi;
- lapsel täiustub nii koosmängu kui üksikmängu oskus veelgi;
- lapsel kujuneb konfliktide lahendamise oskus;
- laps tahab saavutada mängus tulemust, mis sarnaneks päriseluga (nt ehitusmängus);
- lapsed õpivad ise mängu organiseerima;
- lapsed õpivad kehtvalt koos mängima;
- laps suudab leida esemete vastastikuseid seoseid ja teha üldistusi;

- laps suudab tuttavaid lavastusmänge mängida iseseisvalt

6-7.a

- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
- rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;
- kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid

2. Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste alusel.

Eeldatavad tunnetus- ja õpioskused vanuseti

kuni 3.a

- hangib ümbrusest aktiivselt infot ning loob selle hankimiseks ise uusi võimalusi;
- keskendub lühiajaliseks ajaks ühele tegevusele, silmatorkavale stiimulile või omadusele;
- sõnalise suunamise või juhendamise korral püsivam;
- tunneb huvi raamatute vastu ja mõistab lihtsamaid jutukesti, mis seostuvad tema enda kogemustega;
- omandab uusi seoseid vahetu, korduva ja aktiivse tegutsemise ning käelise tegevuse kaudu; kasutab teadmisi samas situatsioonis ja kontekstis, kannab üle lihtsamaid seoseid ning kasutab neid sarnastes ülesannetes ja olukordades;
- tegutseb vahelduvalt koos teistega või üksi;
- mängib teiste lastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi kajastavaid rollivahetusmänge;
- loob tegevuse kaudu seoseid kõnega; sõnad ja objektid saavad tema jaoks mõiste tähenduse; suhtleb 1-2 sõnaliste lausetega nii mängus kui igapäevatoimingutes, kasutab mitteverbaalseid suhtlusvahendeid;
- räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub;
- sobitab erinevaid esemeid ja materjale; rühmitab ühe nähtava omaduse järgi.

3-4.a

leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga;

- plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;
- tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega;
- on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennest väljendada;
- osaleb dialoogis

4-5.a

- oskab osaliselt oma tegevusi planeerida ja organiseerida, tegutseb iseseisvalt ilma otsese juhendamiset, kuid autoriteetide toel;
- plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme;
- saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest;
- järgib lihtsamaid reegleid, huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas;
- osaleb ühistevgevuses ja teeb koostööd teiste lastega;
- saab aru arv mõistetest, huvitub tähtedest;
- omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide ja kõne kaudu.

5-6.a

- tegutseb lühikest aega iseseisvalt;
- reguleerib oma käitumist ja emotsioone;
- tegutseb koos teistega;
- konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi;
- osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes;
- räägib esemetest, mis pole kohal ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, fantaseerib;
- keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
- oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- omandab teadmisi kogemuste ja kõne abil, kasutab sisekõnet;
- tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme;
- teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel kasutab intuitiivselt lihtsamaid meeldejätmise viise.

6-7.a

- plaanib oma igapäevaseid tegevusi, seab eesmärged, üritab alustatud tegevused lõpetada, tegutseb sihipäraselt;
- keskendub korraga mitmele tegevusele;
- saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- kasutab eakaaslastega suheldes arutlevat dialoogi;
- kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist;
- kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides;
- suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitab küsimusi, avastada ja katsetada;
- tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
- tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi.

3. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavad ning lähtuda eetilistest

tõekspidamistest. Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Eeldatavad sotsiaalsed ja enesekohased oskused vanuseti

kuni 3.a lapsed

- saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid;
- sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt;
- mõistab selgelt väljendatud keeldu „Ei tohi!”, „Ära tee!” jne.;
- toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse tuttavale täiskasvanule;
- tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;
- väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;
- võib karta tundmatuid ja uusi asju;
- tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia;
- tema enesekindlus on kõikuv; enesekindluse saavutamiseks vajab ta turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid;
- osaleb täiskasvanutega ühistegevustes; teisi lapsi pigem järgib, tegutseb nendega kõrvuti;
- jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja;
- loob sõprussuhteid nendega, kelle on tihti koos; tegutseb kontakti luues;
- algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel; tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus;
- täidab igapäevaelu rutiini;
- järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

3-4.a

- väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning jõuda kokkuleppele;
- tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkusest realistlikku ettekujutust;
- teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi;
- saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumus;
- seab endale mõningaid eesmärgid ja täidab neid;
- väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu;
- püüab vahel teisi abistada ja lohutada; tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest;
- osaleb ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale;
- arvestab reegleid mängides ja tegevustes;
- saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses;
- saab aru valetamisest kui taunivast käitumisest;
- huvitub võistlusemängudest ning tahab olla edukas;

- jagab oma asju ka teistega;
- loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos.

4-5.a

- hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid;
- väljendab oma emotsioone ja räägib nendest;
- suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses;
- suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest;
- on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;
- imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere;
- eelistab sootüübilisi mängu;
- naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust; teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab;
- aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; järgib reeglite täitmist teiste poolt; kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt;
- oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.

5-6.a

- tajub ja mõistab teiste inimeste tundeid ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses;
- seab endale eesmärgi ja üritab neid ellu viia;
- tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neis käitumises ja vestluses;
- on oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele;
- eelistab omasoolisi mängukaaslasi; kujunevad esimesed sõprussuhted;
- suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ja teha koostööd oma viisil;
- järgib mängides ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt; oskab reegleid teistele selgitada;
- järgib sotsiaalset rutiini.

6-7.a

- mõistab teiste inimeste tundeid ning arvestab neid oma käitumises ja vestluses; suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;
- tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu; kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
- hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- osaleb rühma reeglite kujundamisel;
- oskab teistega arvestada ja teha koostööd; algatab mängu ja tegevusi;
- loob sõprussuhteid;
- saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;

- teeb vahet hea ja halva käitumise vahel; tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme; oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- selgitab oma seisukohti;
- teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
- saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;
- kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

5.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD

Õppe- ja kasvatusprotsessis käsitletakse erinevaid teadmisi ja tegevusi, lähtudes järgmistest valdkondadest:

- 1) mina ja keskkond (MK)
- 2) keel ja kõne (KK)
- 3) eesti keel kui teine keel (EKT)
- 4) matemaatika (M)
- 5) kunst (K)
- 6) muusika (MU)
- 7) liikumine (L)

1. Valdkond: MINA JA KESKKOND

Eesmärgid:

- mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- saab ettekujutuse oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- väärtustab nii eesti kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ja ohutult;
- väärtustab keskkonda hoidvat mõtteviisi;
- märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkond MINA JA KESKKOND sisu:

- 1. Sotsiaalne keskkond:** mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahvakalendri tähtpäevad ja kombed, teised rahvused Eestis, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha, ohuallikad ning ohutu käitumine.
- 2. Tehiskeskkond:** ehitised, kodumasinad, jäätmed, sõidukid, jalakäija ohutu liiklemine, valgusfoor ja tänava ületamine, liiklusmärgid, turvavarustus.
- 3. Looduskeskkond:** kodukoha loodus, ehitised, muutused looduses, elus ja eluta looduses, inimese mõju loodusele, turvalisus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustöö kavandamisel ja korraldamisel:

- **temaatika** valitakse lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast, lähtudes koduloolisuse printsiibist;
- last õhutatakse **ümbritsevat märkama, uurima ning kogema** mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades tal ümbritsevat tajuda erinevate meelte ja aistingutega: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides ning kuulates helisid;
- **lõimitakse** erinevaid tegevusi: võrdlemist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist; kunstitegevusi ja muusikat;
- last õhutatakse küsimusi esitama, küsimustele vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeldusi tegema;
- suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama ning hoolivalt käituma.

Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti:

ÜLDTEEMA TERVISLIK MINA	
ENESETUTVUSTUS	
2 aastased	• Ütleb vastuseks nime küsimisele oma eesnime. • Väljendab küsimusel enda äratundmist peeglis või fotol.
3 aastased	• Ütleb vastuseks nime küsimisele oma ees- ja perekonnanime. • Ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma ea aastate arvuna või näitab seda sõrmedel. • Loetleb oma õdede-vendade nimed. • Vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk.
4 aastased	• Ütleb küsimisel oma vanemate eesnimed.
5 aastased	• Ütleb küsimisel oma kodukoha nime. • Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo (tüdruk, poiss).
6 aastased	*Ütleb küsimisel oma koduse aadressi
7 aastased	• Ütleb küsimisel oma pere kontakttelefoni. • Oskab end tutvustada. • Teab oma õigusi ja kohustusi. Kirjeldab enda omadusi ja huvi. • Teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi. • Jutustab oma vanavanematest.
SOTSIAALSETE ROLLIDE TAJUMINE	
2 aastased	• Osutab oma lasteaiale, mängukaaslastele, õpetajatele. • Osutab või kirjeldab, kus on rühma mängu-, magamis- ja söögikoht ning pesemisruum ja WC. • Matkib täiskasvanu eeskujul enimtuntud elukutsete tegevust (nt kokk teeb süüa, arst ravib). • Paneb täiskasvanu eeskujul asjad õigesse kohta. • Matkib lihtsaid töövõtteid (nt nuku toitmise).
3 aastased	• Nimetab küsimisel oma lasteaialaste ja õpetajate ning õpetaja abide nimesid.

	• Nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend; teab nende nimesid. • Nimetab küsimisel oma pereliikmete koduseid toimetusi. • Asetab töövahendid kokkulepitud kohta. • Teostab ettenäitamisel lihtsamaid töövõtteid (nt põranda pühkimine). • Oskab nimetada oma rühma nime. • Suudab leida oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik). • Nimetab rühmas olevaid esemeid.
4 aastased	• Kirjeldab lasteaia erinevate ruumide otstarvet. • Nimetab küsimisel erinevaid elukutseid nende tegevuse alusel (nt pagar küpsetab saia, arst ravib haiget). Enne uue tegevuse alustamist korrastab eelneva koha. • Paneb iseseisvalt oma riided ettenähtud kohta. • Selgitab, miks tuleb märjad riided kuivama panna.
5 aastased	• Kirjeldab oma perekonda (pereliikmed + onu ja tädi, nende nimed ja perekonnanimed). • Kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja). • Nimetab kodu asukoha: linnas (tänav, linn), maal (talukoha nimi). • Kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas, oskab nimetada vanemate ameteid. • Nimetab lasteaia töötajaid ja nende ülesandeid (nt kokk teeb süüa). • Nimetab oma lasteaia nime. • Loetleb enimtuntud elukutseid ja nende juurde kuuluvaid töövahendeid. • Põhjendab mängu või töökoha korrastamise vajadust. • Oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu. • Teab oma, võõra ja ühise tähendust.
6 aastased	• Kirjeldab oma lasteaia asukohta. • Selgitab vestluses enimtuntud ametite (nt arst, tuletõrjuja, politsei, õpetaja) vajalikkust. • Paneb märjad riided ise kuivama. • Korrastab oma isiklike esemete hoiukohta (riidenagi või –kapp, töökarp).
7 aastased	• Mõistab, et pered võivad olla erinevad. • Oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta. • Teab lasteaia aadressi. • Nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust. • Kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühmareegleid ja traditsioone. • Teab kooli kui õppimise kohta. • Oskab kirjeldada, mille poolest lasteaed erineb koolist. • Nimetab küsimisel, kelle poole abi vajades tuleks pöörduda (nt tulekahju – tuletõrje, haigus – arst, liiklusõnnetus – politsei). • Selgitab töölkäimise vajadust (mõistab töö ja vastustuse tähtsust).

	- Selgitab raha otstarvet. - Soovib osaleda ja viib ettevõetud kodutööd (nõude pesemine, ümbruse korrastamine) lõpule. - Oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid.
ÜLDTEEMA Tervislik eluviis	
TERVISE TEADVUSTAMINE JA VÄÄRTUSTAMINE	
2 aastased	-
3 aastased	-
4 aastased	-
5 aastased	Nimetab tegevusi, mis on tervisele kasulikud (nt tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted).
6 aastased	- Selgitab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta). - Selgitab, et suitsetamine sh passiivne suitsetamine (viibimine tubasuitsuses keskkonnas) ja alkoholi tarvitamine kahjustavad tervist.
7 aastased	- Selgitab, mida tähendab tema jaoks terve olemine. - Selgitab, kuidas inimesi ümbritsev keskkond või inimeste käitumine võib mõjutada tervist. - Teab, mis on haigus.
HÜGIEEN	
2 aastased	Peseb ja kuivatab täiskasvanu abiga käsi ja nägu.
3 aastased	Nimetab puhtuse jaoks vajalikke esemeid (seep, vesi, käterätik).
4 aastased	Selgitab, miks peab ennast pesema ja kammima.
5 aastased	Selgitab, miks enne sööki ja pärast WC-s käimist peab pesema käsi.
6 aastased	Selgitab, miks igal lapsel on isiklikud hügieenitarbed (kamm, hambahari, käterätik).
7 aastased	Täidab isiklikku hügieeni harjumuslikult.
HAMMASTE TERVIS	
2 aastased	Osutab küsimisel hammaste hooldamiseks vajalike vahendite (hambahari ja hambapasta)
3 aastased	Harjab hambaid täiskasvanu abiga.
4 aastased	Peseb hambaid täiskasvanu (suulisel) suunamisel.
5 aastased	Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).
6 aastased	Selgitab, miks tekivad hambaaugud. Põhjendab, miks piimahambad ära tulevad (sest nende asemele kasvavad jäävhambad).
7 aastased	- Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus. - Peseb hambaid iseseisvalt ja õigesti.
TERVISLIK TOITUMINE	
2 aastased	Osutab küsimusel erinevatele toiduainetele.

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

3 aastased	Nimetab erinevaid toiduaineid.
4 aastased	Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev.
5 aastased	Nimetab toiduainete rühmad (teraviljatooted, puu- ja juurviljad, piimatooted, liha, kala, muna, toidurasvad).
6 aastased	- Selgitab taldrikureegli põhimõtet (pool taldrikust on täidetud köögiviljaga, veerand teraviljaga – kartul, riis või makaron ja veerand liha või kala). - Selgitab, kust pärinevad igapäevased toiduained (nt kohupiim valmistatakse piimast, leiba teraviljast). - Valmistab koos täiskasvanuga lihtsamaid toite.
7 aastased	Selgitab, millised toiduained on igapäevaselt vaja süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.
INIMKEHA TUNDMINE	
2 aastased	Osutab küsimisel peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale, kõrvadele.
3 aastased	Nimetab erinevaid kehaosi.
4 aastased	Osutab küsimisel kehal südame, kopsude ja aju asukohale.
5 aastased	- Oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkusest. - Selgitab küsimisel, milleks on vajalikud silmad, kõrvad, nina.
6 aastased	Nimetab erinevaid meeleelundeid (kuulmis- ja tasakaaluelundid, nägemus-, haistmis-, ning maitsmiselundid).
7 aastased	- Selgitab, milline on südame, aju, kopsude kõige olulisem ülesanne, teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena. - Teab poisi ja tüdruku erinevusi.
SOTSIAALSED TOIMETULEKUOSKUSED	
2 aastased	-
3 aastased	-
4 aastased	-
5 aastased	- Märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada. - Oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jm). - Nimetab oma emotsioone (rõõm, kurbus).
6 aastased	- Märkab ja mõistab enda ja teiste (ka pildil ja fotol) emotsioone (hirm, kurbus, üllatus, viha, rõõm). - Kuulab lühiajaliselt kaaslast.
7 aastased	- Arvestab eakaaslaste ja täiskasvanute tunnetega. Kirjeldab oma tundeid. - Tuleb toime tugevate emotsioonidega. Oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jne). - Kirjeldab oma positiivseid omadusi. - Kirjeldab oma seisukohti. - Lahendab konflikte sõnaliselt. Kirjeldab, kuidas ennast kaitsta negatiivsetes olukordades, mis võivad

	kahjustada tervist või olla eluohtlikud (tubaka, alkoholi, narkootikumide pakkumine, vägivald, väärkohtlemine).
ÜLDTEEMA TURVALISUS	
LIIKLUSOHUTUSNÕUETE TUNDMINE	
2 aastased	Osutab küsimisel maanteel sõitvatele autodele, bussidele.
3 aastased	- Osutab küsimisel autoteele, kõnniteele, teele, kus inimesed käivad. - Selgitab, miks autoteed peab ületama ettevaatlikult. - Teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline). - Teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda). - Teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid. - Teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver). - Teab helkuri kasutamise vajadust.
4 aastased	- Põhjendab helkuri kandmise vajadust. - Selgitab, miks maanteel on ülekäigurajad (sebrad) ja valgusfoorid.
5 aastased	- Selgitab, kuidas ületada sõiduteed reguleeritud ja reguleerimata ülekäigurajal. Ületab iseseisvalt ohutult sõidutee. - Põhjendab, miks rattaga, rulaga, rulluiskudega sõites peab kandma kiivrit. - Oskab ületada tänavat jalgrattaga (jalgratas käe kõrval). - Selgitab, et autos sõites (sh tagaistmel) tuleb kinnitada turvavöö. - Teab liiklusmärkide tähendusi. Teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust. - Oskab käituda ühissõidukis. - Oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmasikuoludes. - Oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda.
6 aastased	Kirjeldab jalakäija ja jalgratturi ohutu liiklemise põhimõtteid.
7 aastased	- Järgib liikluseeskirju tuttavas keskkonnas. Liikluses abi vajades pöördub täiskasvanute poole. - Kirjeldab, kuidas kasutada turvavarustust (Kiiver, põlve-, randmekaitsmed jm) jalg-, tõukerattaga ja rulluiskude ja rulaga sõites. - Oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda. - Teab liiklemise erinevusi maal ja linnas. - Oskab kasutada hädaabinumbrit 112. - Teab, kuhu kinnitada helkuribad/helkur.
REEGLITE TUNDMINE	
2 aastased	Täiskasvanu meeldetuletamisel järgib kokkulepitud reegleid (nt räägime vaikselt, häälega).
3 aastased	Selgitab, milleks on igapäevaste reeglite täitmine vajalik (nt toas räägime vaikselt, jookseme selleks ettenähtud kohas).
4 aastased	Järgib kokkulepitud rühmareegleid. Selgitab, et reeglid on vajalikud ohutuse tagamiseks.
5 aastased	Kirjeldab, millised reeglid kehtivad tema kodus.

6 aastased	Mõtleb koos õpetajaga välja ühised rühmareeglid.
7 aastased	Järgib kokkulepituid ja üldtunnustatud reegleid (nt liiklus).
TURVALISUSNÕUETE TUNDMINE	
2 aastased	Osutab küsimisel teravale esemele, mis võib haiget teha.
3 aastased	Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).
4 aastased	Nimetab kohti ja esemeid, aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit/vedelik, lahtine tuli, ravimid, kemikaalid, terariistad, käärid, elekter, veekogud, ehitised).
5 aastased	- Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek; mängimine ohtlikes kohtades, nt tänaval, liivakarjääris, ehitisel; ujumine täiskasvanu järelvalveta; rattasõit kiivrita). - Selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole. - Selgitab, miks võõrastega ei tohi kaasa minna.
6 aastased	- Kasutab terariistu ohutult. - Nimetab hädaabinumbri 112 ja simuleerib selle kasutamist.
7 aastased	- Selgitab, kuidas tegutseda kui on eksinud linnas/maal või metsas. - Kirjeldab lihtsamaid esmaabi võtteid. - Teab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud). - Teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades. - Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane).
ÜLDTEEMA ÜLDINIMLIKUD VÄÄRTUSED	
VIISAKUSREEGLITE JÄRGIMINE	
2 aastased	- Täiskasvanu meeldetuletamisel jätab ära minnes hüvasti (nt lehvitab). - Mõistab endale suunatud keeldude tähendust, muutes täiskasvanu juureolekul neile vastavalt oma käitumist (loobudes tegevuse algatamisest).
3 aastased	- Meeldetuletamisel tänab, palub. - Meeldetuletamisel tervitab ja jätab hüvasti. - Teab mõistete <i>hea</i> ja <i>paha</i> tähendust.
4 aastased	- Rakendab iseseisvalt põhilisi viisakusreegleid. - Põhjendab lihtsamate lauakommete vajalikkust (nr noa ja kahvliga söömine) ja järgib neid.
5 aastased	- Järgib süües iseseisvalt lauakombeid. - Teab mõistete <i>õige</i> ja <i>vale</i> tähendust.
6 aastased	Põhjendab viisakusreeglite järgimise vajadust.
7 aastased	- Kontrollib oma käitumist vastavalt üldlevinud viisakusreeglitele ja korrigeerib seda vajadusel. - Teab mõistete <i>ausus</i> ja <i>austus</i> tähendust ning oskab vastavalt käituda. - Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses,

	teatris, kirikus, kalmistul jm). Mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest.
SÕPRUSE VÄÄRTUSTAMINE	
2 aastased	- Osutab või ütleb küsimisel oma sõbra nime. - Lohutab täiskasvanu eeskujul haiget saanud mängukaaslast.
3 aastased	- Küsimisel selgitab, kes on sõbrad (nt need, kes mängivad koos). - Põhjendab, miks peab sõpra hoidma (miks ei tohi haiget teha).
4 aastased	- Loob lühiajalisi sõprussuhteid. - Lohutab omaalgatuslikult kaaslast.
5 aastased	- Nimetab küsimisel sõbra positiivseid omadusi. - Aitab vajadusel nõrgemat. - Oskab andeks anda ja leppida.
6 aastased	- Põhjendab, miks on hea omada sõpra/sõpru. - Loob püsivaid sõprussuhteid.
7 aastased	- Selgitab, mida tähendab sõprus. - Oskab luua ja hoida sõprussuhet; oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla. - Kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsedes ja leppides.
SALLIV SUHTUMINE ERINEVUSTESSE	
2 aastased	-
3 aastased	-
4 aastased	- Selgitab kuulnud muinasjutu tegelaste käitumise põhjal „hea” ja „halva” tähendust. - Kirjeldab küsimisel, mille poolest inimesed on erinevad (nt kasv, juuksed).
5 aastased	- Selgitab oluliste olukordade põhjal, mis on õige või vale. - Oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendid (prillid, ratastool, vaegnägemine – valge kepp, vaegkuulmine – kuuldeaparaat). - Nimetab küsimisel, mis keelt (keeli) räägivad lapsed rühmas. - Näitab oma käitumisega, et hoolimata erinevustest (sh puudega inimesed) tuleb kõikidesse sõbralikult suhtuda (nt kaasab teisi oma mängu, jagab mänguasju, pakub maiustust).
6 aastased	- Väljendab oma käitumisega, et inimeste huvid ja arvamused võivad erineda (nt näitab üles viisakat huvi teiste tegevuse vastu, mis ei pruugi endale meeldida). - Selgitab erinevate abivahendite (nt prillid, ratastool, kaldteed tänaval) vajadust.
7 aastased	- Kasutab igapäevases kõnes õigesti mõisteid „hea”, „halb”, „õige”, „vale”. - Oskab arvestada oma arvamustest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi.

	• Teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid. • Pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires.
ÜLDTEEMA KOMBED JA TRADITSIOONID	
KODU, PEREKONNA JA KODUKOHA VÄÄRTUSTAMINE	
2 aastased	• Nimetab küsimisel oma perekonna liikmeid ja loomi.
3 aastased	• Räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse). • Tunneb ära ja osutab jalutuskäigul lasteaiale ja kodukoha tuntumatele teenindusasutustele (kool, kauplus jne.).
4 aastased	• Nimetab oma kodukoha tuntumaid asutusi (kool, kauplus, postkontor jne.).
5 aastased	• Räägib oma vanavanematest. • Kirjeldab oma kodumaja eripära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus. • Oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet. • Oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid. • Kirjeldab tähtpäevi peres.
6 aastased	• Kirjeldab oma kodukohta (kodu. Pere, loomad, naabrid). • Kirjeldab, mida on koduvalla /-linna lipul kujutatud.
7 aastased	• Kirjeldab oma peretraditsioone. • Selgitab, kes on ka mida teeb vallavanem/linnapea. • Teab koduvalla /-linna sümboleid. • Oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta. • Oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet. • Oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm.). • Oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksur, polikliinik, pank, apteek jne.). • Teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (mõis, kirik, veski jm).
RAHVUSKULTUURI TUNDMINE	
2 aastased	• Leiab täiskasvanu juhendamisel teiste esemete seast Eesti lipu. • Täidab täiskasvanu eeskujul lihtsamaid rahvakombeid (nt vastlaliu laskmine).
3 aastased	• Osaleb jõukohasel viisil vanemate ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriie kandmine jm). • Leiab Eesti lippu nähes erinevat värvuste seast Eesti lipu värvused. • Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi. • Kirjeldab, kuidas tema käis vastlaliugu laskmas, jõulude ajal loomadele metsa toitu viimas vmt.
4 aastased	• Nimetab riigi nime, kus ta elab. • Nimetab Eesti rahvakalendri tähtpäevi, millel ta on osalenud: nt mardi-, kadripäev ja vastlapäev.

5 aastased	• Teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid. • Selgitab, millal lipud heisatakse ja hümni lauldakse. • Oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas. • Oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev) ja nendega seotud tegevusi. • Põhjendab, miks riietutakse mardi- ja kadrisandiks.
6 aastased	• Nimetab Eesti rahvuslinnu ja -lille. • Nimetab 2-3 erinevat rahvust ja keelt. • Kirjeldab tuntumate rahvakalendri tähtpäevadega seotud kombeid. • Nimetab Eesti rahvustoite, mida ta on ise söönud (nt kama, hapukapsad, verivorst).
7 aastased	• Nimetab Eesti rahvussümboolikat (nt lipp, lill, lind, vapp, hümn, kivi, loom). • Teab Eesti Vabariigi presidendi nime. • Nimetab 4-5 erinevat rahvust ja keelt ning teab nende kombeid ja traditsioone. Suhtleb teiste rahvusest lastega. • Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa). • Selgitab, et esivanemad ennustasid ilma looduse (loomade ja taimede) ning rahvakalendri tähtpäevade järgi. • Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev jm). • Oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaias või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingedepäev jm). • Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidupüha).
ÜLDTEEMA TAIME- JA LOOMARIIK	
KODUKOHA LOODUS: VEEKOGUD, KODUPAIGA METS- JA KODULOOMAD; TAIMED - ERINEVAD KASVUKOHAD JA VAJADUSED, VÄLIMUSED, KASV, ARENG; SEENED	
2 aastased	• Leiab loodusest ja pildilt puu, lille ja seene.
3 aastased	• Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest. • Oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud. • Nimetab tuttavaid puu- ja köögivilju (nt õun, pirn, kartul, porgand, kurk, tomat) välimuse ning nimetuse järgi. • Oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli.
4 aastased	• Kirjeldab, mida tuttavatest köögi- ja puuviljadest valmistada saab. • Kirjeldab, mis juhtub lehtpuude lehtedega sügisel (värvuvad ja langevad). • Eristab okaspuid lehtpuudest. • Nimetab seene osadena kübara ja jala.
5 aastased	• Oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (meri, jõgi, järv).

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

	- Nimetab erinevaid vaadeldavaid köögivilju (nt punapeet, kaalikas, kõrvits, sibul) ja teab, kuidas neid kasutatakse. - Nimetab 1-2 lehtpuud (nt kask, vaher) ja 1-3 okaspuud (kuusk, mänd). - Oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad metsas. - Nimetab mõne söögi- ja mürgiseene (nt kukeseen, pilvik, kärbseseen). - Nimetab lilleosi (leht, vars, õis).
6 aastased	- Loetleb puu osi (tüvi, võra, oksad). - Nimetab 3-4 lehtpuud (nt pihlakas, kastan, tamm). - Nimetab 2-3 viljapuud (õuna-, pirni-, ploomipuu).
7 aastased	- Oskab kirjeldada oma kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne), nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi ja putukaid. - Oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks või kasvavad kodukoha lähedal põldudel. - Ütleb, mis aastaajal valmivad viljad. - Nimetab 4-6 sorti lilli. - Nimetab leht- ja okaspuude (mis ei ole viljapuud) vilju (nr kastanimuna, tammetõru, käbid). - Selgitab, kuidas levivad seened (niidistiku abil). Selgitab, miks seeni korjatakse noaga. - Oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker; puud: toomingas, pihlakas jne).
KODU- JA METSLOOMAD: ERINEVAD ELUPAIGAD JA ELUVIISID, VÄLIMUS, KASV, ARENG. LINNUD. PUTUKAD – ERINEVAD ELUPAIGAD JA ELUVIISID, VÄLIMUS, ARENG. KALAD JA KAHEPAIKSED	
2 aastased	- Nimetab tuntumaid koduloomi (nt kass, koer). - Leiab mänguasjade seast ja pildilt jänese. - Osutab küsimisel looma erinevatele kehaosadele (pea, saba, käpad). - Osutab küsimisel linnule, putukale, kalale ja konnale.
3 aastased	- Nimetab tuntud koduloomi ja matkib nende häälsusi. - Nimetab tuntumaid metsloomi (karu, siil, orav, hunt). - Nimetab tuntud loomade iseloomulikke tunnuseid (nt jänesel pikad kõrvad, oraval pikk saba). - Osutab küsimisel tuntumatele putukatele (sipelgas, sääsk, mesilane). - Oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane). - Nimetab tuntumaid vee-elanikke, nt konna ja kala. - Teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus).
4 aastased	- Kirjeldab erinevate tuttavate loomade välimust, (erinevaid) elupaiku ja elamisviise (nt rebane elab urus). - Nimetab linnu kehaosi (nt pea, nokk, tiivad).

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

5 aastased	• Selgitab, miks loomad karva vahetavad. • Nimetab tuntumaid linde (nt varblane, tihane, tuvi). • Teab putukate elupaiku: mesilane ja mesitaru, sipelgas ja sipelgapesa. • Nimetab 3-4 putukat (nt liblikas, kärbes, mesilane, kiil). • Kirjeldab kaladele iseloomulikke tunnuseid (nt uimed, soomused, saba).
6 aastased	• Nimetab erinevate loomade (ka põhja- ja lõunamaa) seast need, kes elavad Eestis. • Põhjendab, miks mõned linnud lendavad soojale maale. • Nimetab tuntumaid paigalinde (nr varblane, tihane, tuvi, leevike) ja rändlinnuliike (nt pääsuke, kuldnokk).
7 aastased	• Oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja elupaiku. • Nimetab enimtuntud põhja- ja lõunamaa loomi. • Selgitab, miks mõnda looma nimetatakse kiskjaks. • Nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja –viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust. • Teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine). • Nimetab 2-3 liiki kalu.
ÜLDTEEMA ELUKESKKOND	
VALGUSE, SOOJUSE, VEE JA ÕHU TÄHTSUS	
2 aastased	• Osutab küsimisel veele, lumele.
3 aastased	• Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu. • Nimetab vett, lund, jääd. • Osutab küsimisel soojale ja külmale (nt vesi, radiaator).
4 aastased	• Küsimisel kirjeldab, et suvel on soe ja talvel külm. • Selgitab küsimisel, et lumi ja jää muutuvad sulades veeks.
5 aastased	• Kirjeldab soojuse ja valguse vajalikkust inimeste, taimede ja loomade kasvamiseks. • Kirjeldab puhast vett. • Teab, et taimed vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku. • Oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimestele. • Nimetab esemeid, mille kasutamiseks on vajalik õhk (jalgratta- ja autokumm, ujumisrõngas).
6 aastased	• Nimetab erinevaid veekogusid (jõgi, järv, meri). • Põhjendab, miks on õhk inimestele, taimedele ja loomadele vajalik.
7 aastased	• Selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele. • Põhjendab loomade ja taimede erinevust maakera erinevatel poolkeradel sealse erineva temperatuuriga. • Kirjeldab veekogude erinevust.

MAAVARAD	
2 aastased	Osutab küsimisel liivale, kividele, mullale.
3 aastased	Leiab lähiümbrusest kive, liiva, mulda.
4 aastased	Kirjeldab vaatlemisel (uurimisel) savi.
5 aastased	Kirjeldab lähiümbruse maavarade erinevusi (Nt savi, liiv, muld).
6 aastased	Kirjeldab kivide, liiva ja mulla kasutamise võimalusi.
7 aastased	Nimetab 1-2 maavara (nt turvas, paekivi, põlevkivi).
ELUKOOSLUSED METS, SOO, RABA, NIIT	
2 aastased	Osutab küsimisel puule, lillele, murule.
3 aastased	Osutab küsimisel looduses metsale.
4 aastased	Kirjeldab metsa.
5 aastased	Kirjeldab metsa ja niidu erinevusi.
6 aastased	Kirjeldab sood ja raba.
7 aastased	Kirjeldab erinevaid elukooslusi – metsa, sood, raba, niitu.
ÜLDTEEMA INIMENE JA LOODUS	
MUUTUMINE LOODUSES	
2 aastased	- Osutab küsimisel Päikesele. - Matkib täiskasvanu eeskujul liigutuste ja häälega erinevaid ilmastikunähtusi (nt vihmase, tuule puhumist).
3 aastased	- Oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge). - Oskab nimetada erinevaid ilmasikunähtusi (nt vihma sajab, päike paistab, taevast on pilved). - Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe).
4 aastased	- Selgitab ilmasikku muutuste seostest taimede, loomade ja inimestega (nt lehed langevad, loomad jäävad talveunne, inimesed riietuvad soojemalt). - Selgitab öö ja päeva erinevust.
5 aastased	- Eristab ja nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine ning seostamine taimede ja loomade tegevustega). - Nimetab 2-3 looma, kes jäävad talveunne. - Iseloomustab ilmasikunähtusi (nt lumi ja jää on külmad, päike paistab soojalt). - Nimetab ja iseloomustab kõiki aastaaegu 1-2 tunnusega.
6 aastased	- Nimetab aastaaegu. - Kirjeldab aastaaegade olulisi tunnuseid.
7 aastased	- Kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring. - Selgitab aastaaegade järgnevust, nende vaheldumise seost ilmastikuga. - Kirjeldab ilma (nt pilves-pilvitu; kuiv-vihmane, sajab, tibutab).
TÖÖD LOODUSES	

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

2 aastased	Teeb täiskasvanu eeskujul lihtsaid töid looduses (lindude toitmine, puuokste korjamine).
3 aastased	Selgitab, kelle jaoks on akna taga pesakast.
4 aastased	Selgitab, mida talvel lindudele toiduks panna võib.
5 aastased	Põhjendab, miks loomade ja lindude elutingimused talvel rasked on.
6 aastased	Kirjeldab, kuidas saab inimene lindude ja loomade eest hoolitseda (toit, pesakastid) erinevatel aastaaegadel.
7 aastased	- Põhjendab, miks on vaja hoolitseda looduse eest. - Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, mererannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne).
LOODUSHOID	
2 aastased	Viskab täiskasvanu eeskujul prahi prügikasti.
3 aastased	- Mõistab, et lilli nopitakse vaid vaasi panekuks. - Leiab loodusesse mittekuuluvat prahiti (ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta).
4 aastased	- Kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sorditakse. - Põhjendab, miks visatakse prahit prügikasti.
5 aastased	- Kirjeldab, kuidas jõuab prügi prügimäele. - Mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi). - Mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustustab toast lahkudes tule). - Teab, et inimene saab talvel loomi aidata. - Mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi. - Oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jne.
6 aastased	- Selgitab. Kuidas loodusvarasid säästlikult kasutada. - Põhjendab, miks prügi sorteeritakse. - Teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi).
7 aastased	- Selgitab. Kuidas loodusvarasid säästlikult kasutada. - Põhjendab, miks prügi sorteeritakse. - Teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi).
TEHISMAAILM	
2 aastased	-
3 aastased	- Oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll). - Oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja – elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm).
4 aastased	Nimetab esemeid, mis on valmistatud puidust, plassmassist.
5 aastased	Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet.

	- Selgitab, et varem puudusid inimestel esemed, mida praegu peetakse väga vajalikeks (nt mobiiltelefon). - Kirjeldab kodumasinaid ja –elektroonikat ning nende otstarvet ja nendega seotud ohte.
6 aastased	Selgitab, kuidas mõned inimeste loodud esemed mõjuvad loodusele halvasti (nt autode heitgaasid, põlev plassmass.).
7 aastased	- Oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto, teerull jm). - Selgitab, et looduse säästmiseks saab paljusid inimeste valmistatud esemeid taaskasutada (nt plastpudelid). - Kirjeldab kodumasinaid ja –elektroonikat ning nende otstarvet ja nende ohte (kirjeldused on täpsemad, võivad lisanduda põllutöömasinad).

2. Valdkond: KEEL JA KÕNE

Eesmärgid:

- tuleb toime igapäevases suhtluses;
- kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesist lauseehitust;
- tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkond KEEL JA KÕNE sisu:

- keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- suhtlemine, jutustamine, kuulamine;
- lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustöö kavandamisel ja korraldamisel:

- lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõigis tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevuse ning igapäevatoimingud), lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise ja muude tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult.

Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti:

HÄÄLDAMINE	
2 aastased	- Hääldab õigesti mõnda üksikut sõna. - Hääldab sõnades õigesti lihtsamaid häälikuid: nt. a, e, i, u, p, m, t, l.
3 aastased	- Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. - Hääldab õigesti enamiku häälikutest (erandiks võivad olla r, s, k, õ, ü).
4 aastased	- Kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. - Hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt –nt, -lt,-mp jne).
5 aastased	- Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid. - Hääldab õigesti 3-4 silbilisi tähenduselt tuttavaid sõnu. - Hääldab õigesti 1-2 silbilisi tähenduselt tuttavaid häälikuühendiga sõnu. - Hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt <i>taburet, banaan, diivan</i>).
6 aastased	Hääldab oma kõnes ning etteõeldu kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tähenduselt tuttavaid sõnu.
7 aastased	- Hääldab etteõeldu kordamisel õigesti tähenduselt võõraid sõnu. - Hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades (nt <i>fanta, šokolaad</i>).
SÕNAVARA	
2 aastased	- Kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis. - Kasutab nimi- ja tegusõnu (nt <i>näu</i> pro <i>kiisu</i>, <i>anna</i>, <i>opa</i> pro <i>võta sülle</i>), ase- ja määrsõnu (nt <i>siia</i>, <i>seal</i>, <i>nii</i>). - Mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas situatsioonis.
3 aastased	- Kasutab oma kõnes kõiki sõnaliike: nimi-, omadus-, tegu-, tegu-, arv-, ase-, määr-, hüüd-, side- ja kaassõnu. - Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi. - Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega laps on ise kokku puutunud. - Kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu. - Kõnes kasutab mõningaid üldnimetusi (nt <i>lapsed, riided</i>). - Kasutab tagasõnu (<i>all, peal, sees, ees, taga</i>) ruumisuhete tähistamiseks.
4 aastased	- Mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (nt <i>kuusk, kask – puu; tuvi, kajaks – linnud</i>). - Kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi (<i>käpad, saba, rool</i>).

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

	Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (<i>tutimüts, kelgumägi</i>) ja tuletisi (<i>täpiline, laulja</i>).
5 aastased	- Kasutab kõnes mõningaid antonüüme-vastandtähtendusega sõnu (nt <i>lühike-pikk, must-puhas</i>). - Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt <i>arg, kaval, igav</i>). - Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu <i>hommik, päev, õhtu, öö</i>. - Moodustab vajadusel sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt <i>tikkudest maja-tikumaja; nuga õuna koorimiseks-õunanuga</i>).
6 aastased	- Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu <i>eile, täna homme</i>. - Kasutab kõnes mõningaid sünonüüme (nt <i>jookseb, lippab, sibab</i>). - Mõistab sama-tüveliste sõnade tähenduste erinevusi (<i>joonistaja, joonistus, jooneline</i>). - Kasutab sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt <i>veereb-veeretab, sõidab-sõidutab</i>) õigesti vastavalt nende tähendusele. - Nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt kaks sõna (nt <i>lilled-tulp, roos</i>). - Kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.
7 aastased	- Selgitab kuulnud kujundite väljendit (<i>tuul ulub, kevad koputab aknale</i>). Tähendust oma sõnadega ja /või toob enda kogemustega seotud näiteid. Kasutab kõnes mõningaid abstraktse so mittekogetava vastega, tähendusega sõnu (nt tundeid, vaimset tegevust tähistavaid: <i>mõtlen, arvan, julge, lahke</i>). - Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu. - Liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu. - Kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt <i>vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast</i>). - Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt <i>transport, elusolend, tähtpäevad, kehaosad</i>).
GRAMMATIKA	
2 aastased	- Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2-sõnalisi lauseid (nt <i>Miku õue pro Mikk tahab õue minna</i>). - Kasutab üksikuid käände- ja pöördedorme juhuslikult mõne sõna puhul (nt <i>ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre</i>). - Kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis. - Väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (<i>ei taha</i>), kuuluvus (<i>tädi lusikas</i>), asukoht (<i>emme siia</i>), omadus (<i>auto katki</i>), subjekti-objekti suhe (<i>issi anna pall</i>).
3 aastased	Mõistab ja kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5-silbilisi

	lihtlauseid. - Kasutab oma kõnes õigesti enamikku käändevorme nende põhitähenduses. - Kasutab oma kõnes õigesti tegusõna käskivat teguviisi (nt <i>Joonista! Istu!</i>). Kasutab oma kõnes õigesti tegusõna kindla teguviisi olevikuvorme (nt <i>sõidab, laulavad</i>). - Kasutab oma kõnes õigesti tegusõna ma- ja da- tegevusnime (nt <i>hakkame mängima, ei taha mängida</i>).
4 aastased	- Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid (lihtlause, mis sisaldab korduvaid lauseliikmeid), nt <i>ema ostis poest saia, leiba ja võid..</i> - Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid-liitlause, mille osalause vahel on rinnastav seos, st nad on süntaktiliselt suhteliselt võrdväärseid <i>Siimul on sinine auto, aga minul on punane</i> (sidendid <i>ja, ja siis, aga</i>). - Kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt <i>sõitis, laulsid</i>).
5 aastased	- Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid põimlauseid: sihitislause, nt sidendiga <i>et</i>; täiendlause, nt sidendiga <i>mis, kes</i>; ajalause, nt sidendid <i>kui, ... siis</i>. - Kasutab oma kõnes nud- ja tud-kesksõnu (nt <i>söödud söönud</i>). - Kasutab oma kõnes omadussõna võrdlusastmeid (<i>suur-suurem-kõige suurem</i>). - Kasutab tingivat kõneviisi (<i>mängisin, mängiksin</i>). - Ühildab sõnu arvus (<i>karud söövad</i>) ja käändes (<i>ilusale lillele, punase palliga</i>). - Kasutab oma kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (<i>ilusatel lilledel</i>).
6 aastased	- Kasutab oma kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (<i>saab lauljaks, jookseb kivini</i>). - Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt <i>lugeb-loeb, mõmmi maga-mõmmi magab, lillena-lilleline, seen kasvab all kuuse-seen kasvab kuuse all</i>) ja osutab neile. - Kasutab oma kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (<i>loetakse, pestakse</i>).
7 aastased	- Kasutab oma kõnes kõiki käände vorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid käändevorme (olev kääne <i>arstina</i>). - Kasutab oma kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (nt kohakäänded ajasuhete väljendamiseks <i>hommikust õhtuni</i>). - Kasutab oma kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt <i>palju linde, konni, autosid</i>). - Kasutab oma kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (<i>poeb-pugema, siga-sead</i>).

	Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad järgmisi suhteid: põhjus sidendiga sest; eesmärk, nt sidendiga tingimus, nt sidendiga kui...siis
TEKST	
2 aastased	- Mõistab ja täidab lühikesi (2-4-sõnalisi) korraldusi tuttavas situatsioonis. - Vastab täiskasvanu küsimustele, korraldustele 1-2-sõnaliste vastustega
3 aastased	- Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, vastab vajadusel rohkem kui ühe lausungiga-suulise kõne üksus. - Kommenteerib enda ja/või kaaslase tegevust tegevuse käigus 1-2 lausungiga. - Mõistab 3 teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega. - Loeb peast või kordab järele 1-2-realist luuletust
4 aastased	- Kommenteerib enda ja kaaslase sooritatud tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausundiga. - Räägib 2-3-lausega mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest. - Räägib 2-3 lausega meeldivast mänguasjast (<i>mis see on, kust see asi on saadud, miks see meeldib</i>). - Jutustab pildiseeria (piltide kogum, mis kajastab sündmus(t)e järgnevust) järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi. - Loeb peast või kordab järele 2-3-realist luuletust või liisusalmi.
5 aastased	- Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust. - Annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega. - Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausega (nt <i>Mida tegi kodus pühapäeval?</i>). - Loeb peast 2-4-realisi luuletusi/liisusalme. - Mõistab ka teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemustega.
6 aastased	- Annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil üksteisega seotud lausungitega (seob peamiselt väljenditega: <i>ja siis, siis, ja</i>). - Räägib oma kogemusest seotud lausungitega (seob peamiselt väljendiga <i>ja siis, siis, ja</i>). - Kirjeldab (jutustab oma sõnadega) kuulnud teksti sündmuste järgnevust ja põhjusi ning tegelaste käitumist.
7 aastased	- Jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi. Andes edasi põhisisu ja olulised detailid. - Tuletab mõttelünga tekstis iseseisvalt puuduva info. - Räägib sellest, mida hakkab tegema (plaanib välikõnes tuttavaid tegevusi). - Laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja

	järgnevat tegevust, sündmust). - Kirjeldab sündmust enda ja teiste positsioonilt. - Parandab ja täpsustab oma teksti jutustamise käigus.
SUHTLEMINE	
2 aastased	- Kasutab suhtlemisel peamiselt mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega. - Vastab täiskasvanu suhtlemisalgatusele mingi tegevuse, häälightsuse või sõnaga. - Suhtleb täiskasvanuga esemelise tegevuse käigus. - Eelistab suhtlemisel partnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut.
3 aastased	- Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust sõltuvalt suhtlemiseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm). - Väljendab oma soove ja vajadusi lausungiga, küsib infot, vastab dialoogis küsimustele. - Suhtleb aktiivselt tegevuse ja esemelise mängu käigus. - Räägib endast <i>mina</i> vormis. - Kasutab nii mõistmisel kui suhtlemisel peale kõne ka mitteverbaalseid vahendeid (žeste, näoilmet, osutamist).
4 aastased	- Algatab ise aktiivselt suhtlust. Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostevuses. Küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta. - Annab vestluses edasi asjasse puutuvat infot.
5 aastased	- Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni (nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (<i>Miks ta nii tegi? Kuidas teha?</i>)). - Kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust. - Kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid meeldetuletamisel.
6 aastased	- Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt <i>Kus ja kellega elad? Kas tal on lapsi?</i>). - Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist. - Püsib teemas, vajadusel läheb kaasa teemamuutusega, vastab teise algatatud teemadele.
7 aastased	- Kasutab dialoogis erinevaid suhtlemisstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtlemiseesmärkidest. - Valib intonatsiooni ja sõnu vastavalt kaassuhtlejale (laps-täiskasvanu) ja suhtlemispaigale (kodu-võõras koht). - Mõistab kaudseid ütlusi (nt <i>ruumis on aken lahti</i>. Otsene ütlus: <i>pane aken kinni!</i>; kaudne: <i>mul on jahe</i>.). - Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid.
LUGEMISE JA KIRJUTAMISE ESMASED OSKUSED / ETTEVALMISTUS LUGEMISEKS KIRJUTAMISEKS	

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

2 aastased	• Vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu jutu osutamisega pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta.
3 aastased	• Vaatab üksi või koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, otsustab ja kommenteerib pilte. • Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste. • Eristab kuulmise teel tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (nt <i>tass-kas</i>, <i>pall-sall</i>, <i>tuba-tuppa</i>), osutades pildile või objektile.
4 aastased	• Tunneb täiskasvanu häälimise (sõna sujuv häälikhaaval hääldamine) või rõhutatud hääldamise abil kuulmise teel ära hääliku häälikute reas. • Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti. • Matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.
5 aastased	• Tunneb iseseisvalt ära hääliku kuulmise teel häälikute reas. • Tunneb täiskasvanu abiga ära hääliku sõnas. • Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul). • Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime).
6 aastased	• Häälib täiskasvanu abiga (järele korrates materialiseerimise toel) 1-2-silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu. • Määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas. • Kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (nt <i>koli-koli</i> (III v.); <i>koli-kolli</i> (II v.); <i>koli-kooli</i> (III v.); <i>koli-kooli</i> (II v.)). • Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid).
7 aastased	• Nimetab ja kirjutab enamiku tähti. • Veerib 1-2-silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi (järgneva kontrollita) ja sageli eksib. • Häälib õigesti 1-2-silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühendita sõnu. • Kirjutamisel märgib õigesti 1-2-silbiliste häälikuühendita sõnade häälikstruktuuri (laps paneb kirja sõnas kõik häälikud õiges järjekorras ühekordsete tähtedega) nt <i>lähén koli</i>. • Eristab häälikuühendita sõnas kuulmise teel teistest pikemat häälikut. • Jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades väliseid abivahendeid (nt klotse, nööpe vms) sõnade arvu märkimiseks. • Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt <i>koll-kool</i>, <i>linna III v.</i>) – <i>lina</i>, <i>tibi-tippu</i>). • Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.

Lapse eeldatavad tulemused õppekava läbimisel:

- tuleb toime nii eakaaslaste kui täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtluspaigaga;

- saab aru kuuldu sisust ning suudab sellele sobivalt reageerida;
- suudab suulises kõnes oma mõtteid edasi anda;
- jutustab pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;
- kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ning mitmuses;
- valdab suhtlemiseks piisavalt sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
- hääldab oma kõnes ja etteõeldud sõnu korrates õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- tunneb tähti ja veerib kokku 1- 2 silbilisi sõnu;
- tunneb kirjpildis ära mõned sõnad;
- kirjutab joonistähtedega 1-2 silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;
- teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

3. Valdkond: EESTI KEEL KUI TEINE KEEL

Eesmärgid:

- tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslastega kui ka täiskasvanutega;
- tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkond EESTI KEEL KUI TEINE KEEL sisu:

- kuulamine;
- kõnelemine;
- Eesti kultuuri tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustöö kavandamisel ja korraldamisel:

- peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- korraldatakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlemissituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

- õpetaja rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti:

2 aastased	• Kuulab eesti keele kõla. • Kordab järgi lihtsamaid sõnu. • Saab aru lihtsamatest väljenditest.
3 aastased	• Kuulab ja tajub eesti keele kõla. • Saab aru lihtsamatest väljenditest. • Kordab järgi lihtsamaid sõnu.
4 aastased	• Tunneb huvi eesti keele vastu. • Kuulab ja tajub eesti keele kõla. • Kordab järele lihtsamaid sõnu. • Tunneb huvi Eesti rahvussümbolite vastu. • Reageerib adekvaatselt lihtsamatele korraldustele.
5 aastased	• Kuulab eestikeelset lugemist ja jutustamist. • Mõistab lihtsamaid esitatud küsimusi ja oskab neile vastata. • Tunneb ära lihtsamad õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid. • Teab lihtsamaid õpitud viisakusväljendeid. • Tunneb aktiivset huvi asjade nimetuste vastu. • Kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tegevuste, esemete ja omaduste nimetamisel. • Hääldeb järele kuuldu sõnu. • Tunneb ära Eesti lipu ja oskab seda kirjeldada. • Oskab nimetada, mis riigis ta elab. • Tunneb huvi Eestis tähistavate rahvakalendri tähtpäevade ja rahvaloomingu vastu.
6 aastased	• Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele. • Kuulab eestikeelset lugemist ja jutustamist ning tunneb kuuldu pildil ära. • Mõistab lihtsamaid esitatud küsimusi ja oskab neile vastata. • Tunneb ära lihtsamad õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid. • Kasutab lihtsamaid õpitud viisakusväljendeid. • Kasutab õpitud sõnu tegevuste, esemete ja omaduste nimetamiseks. • Oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid. • Kasutab endast rääkides sõna mina. • Vastab küsimustele õpitu piires. • Teab peast mõnd eestikeelset laulu või luuletust. • Tunneb huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu. • Tunneb kirjapildis ära oma nime. • Tunneb Eesti rahvussümbolitest: lippu, rahvuslindu ja rahvuslille ning

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

	oskab neid nimetada. • Oskab nimetada mõnda Eestis tähistatavaid riiklikku ja rahvuslikku tähtpäeva. • Oskab laulda mõnda tuntud eesti lastelaulu. • Teab mõnda eestikeelset liisusalmi.
7 aastased	• Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele. • Kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud õpitud suhtlussituatsiooniga. • Mõistab ettelõetud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu. • Mõistab esitatud küsimusi. • Tunneb ära õpitud/omandatud sõnad ja väljendid ning mõistab neid. • Kasutab elementaarseid viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides. • Kõneleb õpitud sõnavara piires, suudab alata ja lõpetada lihtsat vestlust. • Vastab küsimustele ning oskab ise esitada lihtsaid küsimusi. • Moodustab ise lihtsaid fraase ja lihtlauseid. • Räägib õpitud sõnavara piires endast ja oma perest ning vestleb õpitud teemadel. • Teab peast mõnda eestikeelset luuletust või laulu. • Tunneb eesti keele häälikuid ja tähti. • Hääldab korrektselt lihtsaid häälikuid. • Tunneb kirja pildis ära mõned eestikeelsed sõnad. • Oskab kirjutada oma nime trükitähtedega. • Teab ja oskab Eesti rahvussümbolitest kirjeldada Eesti lippu, rahvuslille ja rahvuslindu ning nimetab vähemalt jaks eesti rahvustoitu. • Oskab kirjeldada mõne Eestis tähistatava tähtpäevaga seotud kombed, sh oma kogemuste põhjal. • Oskab laulda mõnda lihtsat eesti rahvalaulu. • Tunneb ära eesti rahvarõivad.

Lapse eeldatavad tulemused õppekava läbimisel:

- mõistab lihtsat argiteemalist eestikeelset kõnet;
- tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes;
- saab aru korraldustest ja toimib vastavalt;
- saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires;
- kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;
- oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid, tuntud inimesi.

4. Valdkond: MATEMAATIKA

Eesmärgid:

- rühmitab esemeid ühe – kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal;
- tunneb lihtsamaid ajamõisteid ning kirjeldab ja järjestab oma päevategevusi;
- mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- suudab kirjeldada ümbritsevat ruumi kujundimõistete abil;
- näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoiminguis.

Valdkond MATEMAATIKA sisu:

- hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- suurused ja mõõtmine;
- geomeetrilised kujundid.

Õppe- ja kasvatustöö kavandamisel ja korraldamisel:

- suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama ning selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemetes erinevusi ja sarnasusi ning oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ning kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, ergutades sealjuures last kasutama erinevaid meeli: nägemis-, kuulmis-, haistmis- ning kompimismeelt;
- last suunatakse ümbritsevat matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused);
- teostatakse üldistusteni jõudmist ja mõistete kujundamist erinevates objektides sarnaste ja erinevate tunnuste ning omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti:

ÜLDTEEMA ASJADE MAAILM	
RÜHMITAMINE JA JÄRJESTAMINE, HULGAD	
2 aastased	• Juhendamisel leiab etteantud esemete hulgast teise samasuguse eseme (nt sama värvi pall).
3 aastased	• Rühmitab antud kahesugused esemed kaheks ühesuguste esemete hulgaks ühe ühise tunnuse alusel (kuju, värv, suurus), nt pallid ja klotsid värvuse järgi – punased klotsid ühte ja punased pallid teise hunnikusse.
4 aastased	• Rühmitab antud esemeid (nt pallid, pliiatsid, kommid, klotsid jne) ühe

	etteantud tunnuse (värv, suurus, kuju) alusel, nt leia kõik pikad pliiatsid või leia kõik kollast värvi esemed jne).
5 aastased	Võrdsustab antud erinevate esemete hulga paaride moodustamise teel esemeid ümber paigutades (nt igale jänesele üks porgand).
6 aastased	Otsustab ja põhjendab esemete kuuluvust või mittekuuluvust hulka erinevate tunnuste (suurus, värv, kuju, otstarve) alusel (nt mängukarud ja lennuk – lennuk ei kuulu siia hulka, ta on transpordivahend; valged jänesed ja valge lill – kuuluvus hulka on valitud värvi põhjal).
7 aastased	Järjestab kuni viis eset pikkuse, laiuse, kõrguse ja paksuse järgi, kirjeldades ühte eset teise suhtes (pikem-lühem, laiem-kitsam, kõrgem-madalam, paksem-õhem).
ORIENTEERUMINE RUUMIS	
2 aastased	Juhendamisel paigutab esemeid üksteise sisse, peale.
3 aastased	- Suudab tuttavates ruumides (kodu, rühmaruumid) üles leida nimetatud toad või kohad. - Juhendamisel paigutab esemeid teise isiku või eseme suhtes <i>üles-alla, ette- taha</i>.
4 aastased	Juhendamisel määrab enda ja esemete asukoha ruumis teise esemete suhtes sõnadega <i>peal, all, sees, taga</i> või <i>ees</i>.
5 aastased	Nimetab inimese või eseme asukoha teise inimese või eseme suhtes, kasutades õigesti sõnu <i>üleval, keskel</i>.
6 aastased	Kirjeldab inimese või eseme asukohta teise inimese või eseme suhtes, kasutades õigesti sõnu <i>kõrval, ääres</i>.
7 aastased	Leiab ja kirjeldab juhendamise järgi ja omandatud mõistete abil etteantud punkti tasapinnal (paberil), ruumis ja õuealal (tuttavas ümbruskonnas).
ORIENTEERUMINE AJAS	
2 aastased	-
3 aastased	Matkib täiskasvanu juhendamisel mängus öö ja päeva tähendust (nt ööseks paneb nuku magama, päeval nukku mängib).
4 aastased	Näitab ja kasutab ööpäevade osade määramisel sõnu <i>öö</i> ja <i>päev</i>.
5 aastased	- Nimetab erinevaid päeva osi (<i>hommik, lõuna, õhtu</i>) ja toob abistavate küsimuste põhjal näiteid oma tegevuste kohta päeva eri aegadel. - Nimetab kõik aastaajad ning kirjeldab nende kogetavaid tunnuseid kodukohas ja laste tegevusi eriaastaegadel.
6 aastased	Nimetab õiges järjekorras kõik nädalapäevad ja toob küsimuste abil näiteid oma tegevuste kohta, kasutades mõisteid <i>eile, täna, homme</i>.
7 aastased	- Nimetab kuude nimetusi ning teab oma sünnikuud. - Määrab seieritega kellal kellaaega täistundides. - Suudab kõnes õigesti kasutada sõnu <i>enne, praegu, hiljem, noorem, vanem</i> (nt siduda inimeste eluringiga).
ÜLDTEEMA ARVUDE MAAILM	

LOENDAMINE, ARVUTAMINE	
2 aastased	- Leiab erinevate esemete hulgast üks kuni kaks täiskasvanu kirjeldatud eset (nt kolme erineva nuku hulgast – <i>leia sinise kleidiga nukk</i>; erinevate mänguasjade hulgast – <i>leia kaks karu</i>). - Juhendamisel osutab esemele, mida on üks ja mida on palju.
3 aastased	Loendab esemeid kolme piires, nimetades arve ja sõnastades loendamise tulemust (mitu?, nt mitu palli on kastis).
4 aastased	Moodustab uue suuruse (3-5) ühe lisamise teel ja sõnastab loendamise tulemuse.
5 aastased	- Kasutab esemete (kuni viis) arvu võrdlemisel sõnu <i>rohkem</i>, <i>vähem</i>, <i>võrdselt</i> (<i>ühepalju</i>). - Kasutab järgarve kuni viieni eseme/isikupositsiooni nimetamisel (<i>mitmes?</i>).
6 aastased	- Võtab vastavalt esitatud arvule (kuni viis) õige koguse antud esemeid. - Moodustab uue hulga (kümne piires) esemete lisamise või äravõtmise teel (nt lisades 7 kivile veel ühe, saab uue suuruse – 8 kivi). - Nimetab etteantud arvude hulgast, milline arv on antud arvule eelnev või järgnev (nt esemete loendamisel leiab laps arvu 6 ning laps otsustab ja nimetab, milline arv on kuuete eelnev (5) või järgnev (7)).
7 aastased	- Koostab etteantud hulga järgi vahendeid kasutades lihtsamaid matemaatilisi jutukesi. - Liidab ja lahutab erinevate vahendite abil 5 piires ja kasutab matemaatilisi märke (+, -, =). - Tunneb ja kasutab numbrimärke (0-9) ja arve (11-2) esemete arvu määramisel.
ÜLDTEEMA SUURUSTE MAAILM	
SUURUSED JA MÕÕTMISED	
2 aastased	Juhendamise järgi eraldab etteantud esemete hulgast suurema või väiksema eseme.
3 aastased	Osutab (küsimuse põhjal) kahest samatüübilisest esemest suuremale või väiksemale.
4 aastased	Suudab leida ja nimetada , milline kahest eritüübilisest esemest on suurem-väiksem, pikem-lühem.
5 aastased	Küsimuse põhjal kirjeldab, millised osutatud ümbritsevatest esemetest on teistest suuremad, väiksemad, pikemad, lühemad, laiemad, kitsamad, kõrgemad, madalamad.
6 aastased	Suudab otsustada ja nimetada, milline ese (esemed) etteantud esemetest on lühem, pikem või ühepikkune (laiem-kitsam, ühelaiused; suure-väiksem, ühesuurused; paksem-peenem, ühe paksused; madal-kõrge, ühekõrgused).
7 aastased	Eristab mängulises tegevuses mõõtühikuid (km, kg, l, euro, sent) ja rakendab neid õigetel kasutuseladel (nt poemängus: ühe liitri piima eest

	tuleb maksta ... euro senti; arstimängus: mängult on haiglani 10 km jne.).
ÜLDTEEMA KUJUNDITE MAAILM	
TASAPINNALISED JA RUUMILISED GEOMEETRILISE KUJUNDID	
2 aastased	• Leiab täiskasvanu juhendamisel katsetuste kaudu sarnase kujundi (ümarmargune, kandiline) üksühese vastavuse teel (nn toppimismängud).
3 aastased	• Leiab täiskasvanu juhendamisel etteantud kujundi järgi erinevate geomeetriliste kujundite hulgast kõik samasugused kujundid (nt ringi abil kõik ülejäänud ringid).
4 aastased	• Leiab ümbritsevast keskkonnast etteantud kujundi abil (ring, ruut, kolmnurk) samakujulisi esemeid. • Koostab lihtsamat mustirida (värvi, vormi või suuruse vaheldumine) kujundeid kasutades.
5 aastased	• Otsustab, kas kaks antud kujundit on sama- või erisugused, ning kirjeldab nende kujundite erinevusi nurkade olemasolu, arvu, kujundi, suuruse ja värvi alusel (ring, ruut, kolmnurk).
6 aastased	• Moodustab erinevaid vahendeid (pulgad, kõrred, paelad jms) kasutades etteantud kujundiga samasuguse kujundi. • Koostab kujunditest näidise järgi ja näidiseta pilte.
7 aastased	• Leiab erinevate kujundite ja esemete (silindrid, koonused, ristkülikud, kerad, kuubid, püramiidid) hulgast ümarkehad ja tahukad ning kirjeldab nende omadusi (nt ümar-kehasid saab veeretada, tahukal on tasased tahud, sirged servad ja teravad tipud; saab ehitada maja).

Lapse eeldatavad tulemused õppekava läbimisel:

- määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
- võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;
- teeb 12 piire loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1-12 järjestust ja teab numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =;
- koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
- järjestab kuni viit eset suuruse, pikkuse, kõrguse, laiuse järgi;
- rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;
- kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;
- oskab öelda kellaega täistundides;
- nimetab nädalapäevi, kuid ja aastaagu ning teab oma sünnikuud ja -päeva;
- mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõtevahendiga (pulk, nöör, samm vms);
- eristab kasutatavamaid raha- ning mõõtühikuid (euro, eurosent, meeter, liiter, kg) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
- leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu, kera ja kuubi ning kirjeldab neid kujundeid.

5. Valdkond: KUNST

Eesmärgid:

- tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- kujutab isikupäraselt ümbritsevaid objekte ja sündmusi ning oma kujutlusmaailma;
- vaatab, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ning tarbeesemeid;
- kasutab otstarbekalt ja õigesti õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid- ja võtteid;
- kasutab materjale ja tööriistu ohutult ja sihipäraselt;
- vaatab kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkond KUNST sisu:

- kujutamine ja väljendamine: mõtete ning tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- kujundamine: objektile, vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstist ja kunstiteostest.

Õppe- ja kasvatustöö kavandamisel ja korraldamisel:

- antakse lapsele saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada oma maailmanägemist;
- suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlusel tehtud tähelepanekuid;
- sisseelamiseks teemasse kasutatakse mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ning loovaalt kombineerida;
- julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks tema isikupärane väljendusviis;
- viiakse kunstitegevusi läbi ka õues ning kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistades nii paberile, kivile, puidule kui ka liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- innustatakse ja suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks kujutas ta esemeid, nähtusi just sellisel viisil, mis materjale ja tehnikaid ta kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödese tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti:

KUJUTAMINE JA VÄLJENDAMINE	
2 aastased	• Tunneb meeldetuletamisel ära põhivärvid (kollane, punane, sinine) ja osutab neile.

	• Suunamisel annab kritseldustele tuttavate inimeste, esemete ja nähtuste nimed. • Abistab täiskasvanut erinevate liivast, lumest jne vormide moodustamisel. • Muudab olemasolevaid vorme ja väljendab soovi nende taastamiseks.
3 aastased	• Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest. • Leiab kritselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid. • Leiab juhendamise abil konkreetse värvi (punane, kollane, sinine, roheline) esemete teiste antud esemete (mänguasjade, pliiaatsite, paberite) hulgast
4 aastased	• Nimetab põhivärve ning lisaks rohelist, oranži, roosat, musta, pruuni. • Oskab nimetada tumedamaid ja heledamaid värvitoone. • Kujutab tuttavaid objekte, nähtusi oma sümbolite abil, mis on olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamateks. • Valib tööks meeldivad toonid ja värvid ning põhjendab oma valikut elementaarsel moel. • Kirjeldab ja kasutab esemete ja nähtuste iseloomulikke värvusi. • Juhendamisel voolib ümar- ja piklikke vorme.
5 aastased	• Kujutab naturist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täiendavad ja muutuvad keerukamaks. • Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest. • Kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt.
6 aastased	• Valib sobiva taustatooni meeleolust, aastaegadest jm kujutatavast lähtuvalt. • Tausta värvimisel annab edasi pildi meeleolu, iseloomu, kasutades juhendamisel ja meeldetuletamisel seni omandatud tehnilisi võtteid. • Paigutab esemed jm kujutataval tööol suurussuhetest lähtuvalt. • Esemete kaunistamisel ja nende iseloomu edasiandmisel kasutab õpitud oskusi (nt triibud, täpid, jooned, pintslivajutused jne). • Pärast tööjuhiste kordamist segab ja hele-tumestab värve. • Kujutab juhendamisel inimest liikumises, muutes jäsemete asendit.
7 aastased	• Kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide üleschitamiseks. • Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades. • Jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevust, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja –kohast. • Rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga. • Tunneb ümbritsevas erinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine jne).

KUJUNDAMINE	
2 aastased	- Joonistab vaid selleks ettenähtud kohta. - Matkib täiskasvanu liigutusi tegutsemisel erinevate kunstivahenditega - Kritseldab juhendamisel maapinnale, liivale, lumele ka väljaspool kunstitegevust.
3 aastased	Kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepott, paber, taskurätt, papptaldrik, pall, sokk, plastiliinist plaat, kivi jne).
4 aastased	- Kaunistab tasapinnalisi esemeid valmis kujunditega neid sinna spontaanselt paigutades. - Laob 3-4 tuttavast geomeetrilisest kujundist esemeid, loomi jne. Suunamisel ja tähelepanu juhtimisel lisab valmivale esemele iseloomulikke detaile. - Kasutab valmistatud voolingu, kasutades voolimispulka või lisades suuremale vormile väikseid ümaraid või piklikke vorme. - Koostab mängudes ja vabas tegevuses mustreid (nt mosaiigimängud).
5 aastased	- Koostab lihtsatest elementidest (kahe elemendi vaheldumisega) mustriribasid esemete kaunistamiseks (tass, taskurätt jne). - Kujundab suunamise toel tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega. - Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruus, taldrik, pluus jne).
6 aastased	- Juhendamisel kasutab looduslikku materjali koos tehiskuga (nt voolimismaterjalid, nõör, paber jne). - Kujundab lihtsa mustri väikestest detailidest (lood. materjal, voolitud väikevormid, kriipsud, täpid jne). - Kasutab esemete kujundamisel lihtsaid trükke, jäljendite vajutamist, ruumiliste esemete puhul väikevormide liitmist, väljapigistamist, muljumist jne. - Märkab mustri rütmi ja suudab jätkata mustri moodustamist. - Kirjeldab ja kasutab lihtsamaid eesti rahvusmotiive – triibud, lillornament.
7 aastased	- Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata. - Selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab oma valikut põhjendades koha, kuhu see sobib. - Kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset. - Aitab kujundada tähtpäevadega seotud peolauda ja ruumi.
VOOLIMINE	
2 aastased	- Juhendamisel muljub voolimismaterjali, mängides muudab vabalt savitüki kuju. - Tegevust jäljendades vajutab voolimismassi auke. - Juhendamisel tükeldab plastiliini.
3 aastased	- Õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale (savi, plastiliin). - Surub sõrme või pulgaga pehmesse materjali auke, teeb pinnale jooni ja täppe.
4 aastased	Annab voolitud ümarvormidele erinevaid nimetusi.

	- Rullib ja muudab rullimise tulemusel tekkinud pikliku vormi kuju, andes edasi asjale, esemete jne iseloomulikke tunnuseid. - Vajutab ümarvormi pihkude ja/või sõrmede vahel õhemaks, pigistab ja venitab savi selle teise kuju andmise eesmärgil. - Moodustab väikestest voolitud vormidest terviku neid üksteise peale, sisse jne ladudes. - Juhendamisel kasutab voolimispulka plastiliini voolimismaterjali tükeldamiseks.
5 aastased	- Õõnestab ümarvorme süvendit pöidlaga vajutades. - Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades. - Nii ümar-kui piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid. - Ühendab voolitud detaile omavahel
6 aastased	- Nimetab erinevaid voolimismaterjale ja nende omadusi. - Kasutab voolimispulka vormide õõnestamisel, iseseisvalt mustri tegemisel. - Voolib juhendamisel ka ühest tükist, venitades ning pigistades sellest välja terviku erinevaid osi. - Ümarvorme ning ümar- ja piklikke vorme ühendades voolib iseseisvalt erinevaid esemeid. - Juhendamisel silub peale väiksemate detailide lisamist ühenduskohad. Silub vajadusel voolitava eseme pinda ühenduskohti. - Oskab voolida erineva suurusega ümarvorme ning neid õõnesvormideks muuta.
7 aastased	- Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära (nt vajadusel soojendab plastiliini ja niisutab savi enne voolimist). - Voolib lihtsamaid õõnesvorme kerakujulisest tükist. - Juhendamisel silub detailide pinda ja ühenduskohti. - Kasutab voolimispulka voolimisel ja pinna kaunistamiseks.
JOONISTAMINE	
2 aastased	- Kritseldab varasemast liikuvama ja vabama käega. - Juhendamisel tõmbab jämedate joonistusvahenditega erinevaid jooni. - Hoiab meeldetuletamisel paberit kinni ja joonistab vaid selleks ettenähtud kohta.
3 aastased	Tõmbab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriidid, pehmed pliiatsid jne) erinevaid jälgi (täpid, jooned: vertikaalsed, horisontaalsed, lainelised, katkendlikud, spiraalsed), püüdes paberi piirides.
4 aastased	- Tõmbab iseseisvalt horisontaalseid ja vertikaalseid triipe sooviga väljendada konkreetseid esemeid. - Juhendamisel tõmbab erineva kuju ja suunaga, sealhulgas ka kaarjaid jooni. - Kasutab erinevaid joonistusvahendeid liigse surveta. - Suudab kujutada loodusele sarnaseid, lähedasi esemeid, asju, inimest (nn peajalgseid).

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

5 aastased	- Jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks. - Joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja sõega, muutes joonte tihedust. Kujundite värvimisel ületab minimaalselt piirjoont. - Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta.
6 aastased	- Joonistamisel jätab vahendiga jäljendi joonistusvahendit ja paberit rikkumata. - Meeldetuletamisel kasutab pinna katmiseks kallutatud pliiatsit (pliiatsi külgi). - Väljendab sirgete, sakiliste, kaarjate jne joontega emotsiooni ja meeoleolu ning täidab pinda. - Värvib enamasti kontuuri ületamata.
7 aastased	- Kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid, nende olemusest lähtuvalt. - Joonistab kontuuriga kujutatavad objektid. - Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid varieerides käe liikumise suunda. - Sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni.
MAALIMINE	
2 aastased	- Kannab värvi õpetaja antud värvise pintsliga paberile spontaansete, teadvustamata liigutustega. - Jätab paberile jäljendeid õpetaja värviga kaetud svammiga, templiga jne. - Juhendamisel teeb näpuvärvidega paberile erineva suunaga sirgeid, kaarjaid jne jooni.
3 aastased	- Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu. - Trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega. - Vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga.
4 aastased	- Juhendamisel kasutab kattevärve kogu pinna katmiseks. - Ümarvormi joonistab värvilaigu suurendamise teel. - Suunamisel võtab pintslile vajaliku koguse värvi ja loputab pintslit peale kasutamist. - Meeldetuletamisel ei värvi üle paberi serva. - Selgitusel kasutab töös pintslit erinevaid osi (otsa, külge) ja teab, kuidas tekitada erinevaid pintslijäljendeid.
5 aastased	- Võtab iseseisvalt pintsliga värvi ja katab pindu. - Teeb pintsli vajutuste ja –tõmmetega objektide väikseid detaile (nt silmad, suu) või rütme. - Ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt.
6 aastased	- Kasutab varemõpitud tehnilisi oskusi töö teostamisel. - Juhendamisel hele-tumestab värve ja segab omavahel põhivärve.

	• Meeldetuletamisel annab värvidega edasi meeleolu, aastaegadele iseloomulikke tunnuseid. • Suunamisel oskab valida kujutatavast lähtuvalt tööle sobivat tausta. • Kasutab tööks vajadusel kahte erineva jämedusega pintsli. • Peseb ja kuivatab pintsli enne järgmise värvi kasutamist.
7 aastased	• Segab värve uute toonide saamiseks. • Kasutab töös eri jämedusega pintsleid. • Loputab pintsli piisava sagedusega ja väldib värvide liigset määrdumist värvipurkides. • Meeldetuletusel kasutab pintsli erinevalt, nt katab ühtlaselt aluspinda, teeb pintsli trükki jne.
MEISTERDAMINE	
2 aastased	• Eristab õpetaja juhendamisel erinevat ehitus-, looduslikku vms tegutsemiseks pakutud materjali. • Ettenäitamisel laob vahendid üksteise peale, järgi, kõrvale jne. • Juhendamisel kortsutab pehmet paberit, rebib pabeririba küljest tükke, asetab paberist välja lõigatud kujundid liimiga kaetud paberile
3 aastased	• Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit, rebib paberist tükke. • Katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid.
4 aastased	• Lõikab paberist ribasid ja lihtsama kujundi mööda etteantud joont. • Katab liimiga talle näidatud pinna ja täiendaval juhendamisel asetab sinna soovitud kujundid. • Ettenäitamisel ühendab erinevaid materjale (looduslik materjal ja paber; suled ja paber). • Kortsutab erineva paksusega paberit. • Matkib täiskasvanu tegevust lihtsa mänguasja valmistamisel (nt päkapikk – käbile müts; siil – männikäbile nina). • Voldib paberi pooleks.
5 aastased	• Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest. • Lükib paelale, traadile, lõngale vms auguga esemeid (nt helmeid, nõõpe). • Meisterdab looduslikust materjalist ja majapidamises järelejäänud pisiesemetest objekte lihtsate ühendusvõtete abil (nt plastiliiniga liitmine, tikkude või kõrte torkamine pehmesse materjali jne).
6 aastased	• Valib erinevate meisterdamismaterjalide vahel ja püüab neid omavahel sobitada. • Iseseisvalt lõikab paberist geomeetrilisi kujundeid. • Rebib lihtsamaid kujundeid. • Kirjeldab looduslike materjalide sarnasust muude esemete või olenditega.
7 aastased	• Kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne. • Lõikab kääridega lihtsaid kumerate piirjoontega kujundeid. • Voldib ettenäitamise järgi etapiliselt kaasa tehes lihtsaid objekte (nt

	lennuk, paat vms). • Punub sirgetest ribadest lihtsa pinna (järjehoidja). • Loob tehniliselt ja teostuse poolest lihtsaid meisterdusi (sõidukid, nukke, näpunukke). • Kasutab meisterdamiseks erinevaid ühendamisvahendeid ja võtteid. • Kasutab suunamisel materjali otstarbekalt.
KUNSTI VAATLEMINE, VESTLUSED KUNSTIST	
2 aastased	• Suunavate küsimuste abil leiab piltidele, illustratsioonidelt tuttavaid esemeid ning nimetab neid. • Rõõmustab, elavneb äratundmisrõõmust.
3 aastased	• Vaatleb pilte, näidistoid, raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele. • Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.
4 aastased	• Suunavate küsimuste abil analüüsib ja annab tööle hinnangu. • Põhjendab, miks töö, pilt meeldib. • Vastab küsimustele ja selgitab, miks kujutab esemeid, nähtusi just sellisel viisil.
5 aastased	• Vaatab omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust. • Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud, mis materjale ta on oma töös kasutanud. • Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse.
6 aastased	• Annab oma tööle hinnangu ja põhjendab oma arvamust. • Põhjendab küsimustega suunamisel tehniliste lahenduste, vormi- ja värvilahenduste kasutamist. • Vaatleb huviga ja omaalgatuslikult raamatuillustratsioone, kunstitöid, esitab nende kohta küsimusi ja avaldab oma arvamust. • Eelistab konkreetseid raamatuid kujundusest lähtuvalt.
7 aastased	• Märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu. • Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtus pärast. • Kasutab raamatuillustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.

Lapse eeldatavad tulemused õppekava läbimisel:

- leiab ümbritsevat vaadeldes erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
- väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ning fantaasiaid;
- kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;
- kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;
- keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
- loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
- koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;

- kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

6. Valdkond: MUUSIKA

Eesmärgid:

- tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- suudab musitseerida nii rühmaga kui ka üksi.

Valdkond MUUSIKA sisu:

- laulmine;
- muusika kuulamine;
- muusikalis-rütmiline liikumine;
- pillimäng;
- peod.

Õppe- ja kasvatustöö kavandamisel ja korraldamisel:

- on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalne tegevus;
- kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse laps eduelamusele ja tunnustamisele;
- kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne, muusika on igapäevaelu osa nii argipäevas kui ka pidulike sündmuste puhul;
- seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis- rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huve ning ea- ja jõukohasust.

Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti:

MUUSIKA KUULAMINE	
2 aastased	• Tunneb rõõmu kuuldavast laulust või muusikapalast.
3 aastased	• Reageerib emotsionaalselt vastavalt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigub kehaga vmt).
4 aastased	• Kuulab laulu ja muusikapala. • Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud konkreetseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega. • Tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule.
5 aastased	• Kuulab huviga laulu ja muusikapala.

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

	Väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste – liikumine, laulmine, pillimäng – kaudu (nt järgib tempot, rütmi kehalise liikumisega või tundes ära õpitud laulu (kuuldes nii meloodiat kui sõnu), hakkab kaasa laulma).
6 aastased	- Tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants). - Väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi.
7 aastased	- Kuulatud muusika iseloomustamisel kasutab eakohast sõnavara. - Näitab üles loominguilist initsiatiivi läbi tegevuse toetudes oma kogemusele kuulnud palade suhtes (nt jutustab, mida kuulis muusikast). - Eristab vokaal- ja instrumentaalmuusikas lihtsamaid muusikažanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul).
LAULMINE	
2 aastased	Kuulab ja järgib õpetaja laulu.
3 aastased	- Huvitub laululistest tegevustest; püüab õpetajaga kaasa laulda (üksikuid silpe, sõnu, laululõike). - Osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa).
4 aastased	- Laulab rühmaga samas tempos. - Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule.
5 aastased	- Laulab väljahingamisel loomuliku häälega. - Esitab laule rühmaga samas tempos. - Laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule.
6 aastased	- Laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist. - Laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid rühmas.
7 aastased	- Laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule. - Esitab neid laule nii rühmas kui ka üksi.
PILLIMÄNG	
2 aastased	Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulatud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi).
3 aastased	Mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, väikesel trummil ja marakal jne.
4 aastased	- Mängib rütmipille (trumm, kuljused) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks. - Eristab kuulates neid tämbri järgi.
5 aastased	- Mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille. - Mängib rütmisaateid lasteriimidele ja –lastelauludele. - Ansambelmängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos. - Mängib tamburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjette.
6 aastased	Mängib rütmi- ja meloodiapillidel (taldrik, triangel, kõlaplaadid) lihtsamaid kaasmänge (lühike korduvat rütmi-, viisi- või

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

	meloodialõiku). Mängib pilliansamblis.
7 aastased	- Oskab mängida eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalpaladele. - Mängib pilliansamblis. - Mängib järgmisi pille: kõlaplaadid, plaatpillid (ksülofon, metallofon, kellamäng).
MUUSIKALISRÜTMILINE LIIKUMINE	
2 aastased	Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile: paigaltammumine, keerutamine, hüplemine, lehvitamine, käte peitmine, kükitamine
3 aastased	Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (kõnd-jooks, päkkadel kõnd, ühe ja kahe jalaga koputamine, paarilisega keerutamine.
4 aastased	- Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu ehk loova liikumisega. - Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (põlvetoostekõnd ja-jooks, liikumine hanereas, ringis.) - Osaleb laulumängudes.
5 aastased	- Muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetrumit (liigub hanereas ja ringis nii üksi kui ka paaris). - Esitab õpetaja setud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente.
6 aastased	- Liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpaksummu ja eesgaloppi. - Kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt (muudab liikumissuunda muusika dünaamika ja tempo järgi).
7 aastased	- Väljendab ennast loovalt liikumise kaudu, toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele (tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu), kasutab kül- ja eesgaloppi ning hüpaksummu. - Sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga.

Lapse eeldatavad tulemused õppekava läbimisel:

- laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;
- laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas kui ka üksi;
- suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulnud muusikat iseloomustada;
- eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
- eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis;
- liigub vastavalt muusika meeleolule;
- laps väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

7. Valdkond: LIIKUMINE

Eesmärgid:

- tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkond LIIKUMINE sisu:

- liikumisalased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- põhiliikumised;
- liikumismängud;
- erinevad spordialad;
- tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustöö kavandamisel ja korraldamisel:

- arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: kui kehalisi harjutusi tehakse korrapäraselt, kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- suunatakse ja ergutatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslasti arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema ning mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühti, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsust, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskusi) arendamist ja tagasiside andmist.

Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti:

KEHALISE KASVATUSE ALASED TEADMISED (HÜGIEENI, OHUTUSE JA ENESEKONTROLLIST LÄHTUVALT)	
2 aastased	• Sooritab harjutusi aktiivselt, entusiastlikult. • Liigub õpetaja juhendamisel ohutult.
3 aastased	• Valib õpetaja korraldusel teiste riide hulgast välja võimlemisriided. • Arvestab aktiivses tegevuses rühmakaaslastega.
4 aastased	• Sooritab harjutusi vastavalt õpetaja korraldustele sõnalise seletuse järgi. • Järgib meeldetuletuse korral hügieeninõudeid.
5 aastased	• Nimetab erinevaid kodukohas harrastatavaid spordialasid ja spordivõistlusi. • Kasutab erinevaid spordivahendeid (nt topispall) ohutult, sobival viisil

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

	ja kohas. • Õpitud tegevuses kasutab ohutuid liikumisviise.
6 aastased	• Osaleb lasteaia spordipäeval. • Talub kaotust võistlusemängus.
7 aastased	• Nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tuntuma sportlase. • Keskendub sihipäraselt kehaliseks tegevuseks. • Liikumisel ja mängimisel peab kinni üldistest ohutusreeglitest, (valides sobivad paigad ja vahendid). • Õnnetuse korral kutsub appi täiskasvanu. • Peseb ennast pärast aktiivset kehalist tegevust.
VÕIMLEMINE	
2 aastased	• Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi. • Jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järel.
3 aastased	• Sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega. • Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ja kaaslasega. • Sooritab painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.
4 aastased	• Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni. • Hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus.
5 aastased	• Vahenditega harjutusi (pall, hüpits) sooritab eakohaselt tehniliselt õigesti. • Valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel. • Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.
6 aastased	• Valitseb oma liigutusi ja kehahoidu harjutuste sooritamisel. • Säilitab tasakaalu dünaamilistes harjutustes.
7 aastased	• Valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval. • Orienteerub mänguväljakul, sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene. • Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi.
PÕHILIIKUMISED	
2 aastased	• Ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste. • Kõnnib piiratud pinnal. • Säilitab sihi kõnnil ja jooksul. • Hüpitab käes palli, järgib selle suunda.
3 aastased	• Sooritab põhiliikumisi. • Säilitab liikumisel tasakaalu, seda nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.
4 aastased	• Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes.

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

	• Sooritab koordinaatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.
5 aastased	• Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes. • Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi. • Sooritab harjutusi väikevahendeid kasutades.
6 aastased	• Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses. • Ronib varbseinal vahelduva sammu ja lisäülesannetega.
7 aastased	• Sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised. • Säilitab tasakaalu staatilises asendis ja liikumisel. • Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt üheaegselt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.
TANTS JA RÜTMIKA	
2 aastased	• Kasutab liikumisel rütmipille juhendaja abil. • Sobitab liikumist vastavalt muusika iseloomule juhendaja abil.
3 aastased	• Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi. • Sooritab liigutusi vastavalt muusikale erinevas tempos õpetaja juhendamise järgi.
4 aastased	• Sooritab imiteerivaid liigutusi vastavalt muusika iseloomule. • Plaksub ja liigub vastavalt rütmile.
5 aastased	• Jälgendab liikumisega erinevaid rütme. • Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele. • Liigub iseseisvalt, vabalt muusika järgi.
6 aastased	• Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga. • Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.
7 aastased	• Sooritab rütmiliikumisi üheaegselt kaaslasega. • Liigub vastavalt enda tekitatud rütmile, vahelduva tempoga kiirelt aeglasele. • Väljendab liikumise kaudu emotsioone. • Kasutab liikumisel loovalt vahendeid (lindid, rätikud, rõngad).
LIIKUMISMÄNGUD	
2 aastased	• Mängib koos juhendaja ja kaaslastega kõnni- ja jooksumänge.
3 aastased	• Mängib matkiva sisuga 1-2 reeglga kõnni- ja jooksumänge. • Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.
4 aastased	• Mängib 2-4 reeglga liikumismänge. • Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel.
5 aastased	• Mängib kollektiivseid võistlusmänge. • Osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksud). • Tunnustab nii enda kui vastasmeeskonna edu.
6 aastased	• Käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes.
7 aastased	• Võistleb kombineeritud teatevõistlustes (nt takistusriba läbimine). • Mängib sportlike elementidega mängu (korvi visked, jalgpall jne). • Organiseerib ise liikumismänge. • Kasutab ausa mängu põhimõtteid, peab kinni kokkulepitud

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

	mängureeglitest.
TALVEALAD	
2 aastased	Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskumisel.
3 aastased	- Veab tühja kelku. - Sõidab kelgul iseseisvalt nõlvakust alla. - Liigub suuskadel otsesuunas.
4 aastased	Kasutab suuskadel liikumisel käte abi ja keppide tuge.
5 aastased	- Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast. - Kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt esemete haaramine). - Suusatamisel kasutab libisemist.
6 aastased	- Suusatab vahelduva libiseva sammuga. - Käsitseb suusavarustust õpetaja abiga.
7 aastased	- Osaleb kelguvõistlustel (kaugemale, täpsemalt). - Sõidab nõlvakust alla põhiasendis. - Suusatab koordineeritud liikumisega. - Käsitseb suusavarustust iseseisvalt.
VABA AEG JA LOODUSLIIKUMINE	
2 aastased	Mängib vabamängus iseseisvalt.
3 aastased	- Matkab õpetaja või vanematega looduses. - Teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.
4 aastased	- Algatab iseseisvalt mängu. - Tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal.
5 aastased	- Kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt. - Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.
6 aastased	- Sõidab tõukerattaga ja suusatab. - Sõidab kaherattalise rattaga.
7 aastased	- Tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul. - Mängib lihtsamaid maastikumänge.

Lapse eeldatavad tulemused õppekava läbimisel:

- keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele;
- peab liikudes ja mängides kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
- sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised;
- sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;
- säilitab tasakaalu paigal olles ja liikudes;
- kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;
- matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;
- sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;
- liigutab vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, kelgud jne);
- mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne);

- peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
- nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

6. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

6.1. LAPSE ARENGU JÄLGIMINE

Lapse **arengu jälgimise** põhiliseks **ülesandeks** on koguda infot lapse kohta, et selle põhjal korraldada lapse individuaalsusel ja huvidel põhinevat lapse igakülgset tulemuslikku arengut soodustav õppe- ja kasvatustegevus.

6.2. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED

Lapse arengu ja õppimise hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Kogu õppe-ja kasvatusprotsessi kestel jälgitakse lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut.

- Kehalise arengu hindamisel vaadeldakse keha valitsemisoskust, üld- ja peenmotoorikat, kehalist aktiivsust, rühti ning kehalise võimekuse arengudünaamikat.
- Vaimse arengu hindamisel vaadeldakse lapse psüühiliste protsesside (tajude, kujutluste, mälu, mõtlemise), tunnetustegevuse ja õpioskuste arengut ning eeldavate arengutulemuste saavutamist.
- Sotsiaalse ja enesekohaste oskuste ning emotsionaalse arengu hindamisel vaadeldakse lapse tegutsemist ja suhtlemist teiste laste ja täiskasvanutega, lapse tegevuste, eelkõige mänguoskuste arengut, iseseisvust, üldtunnustatud normide vastavat käitumist, õpi- ja toimetulekuoskusi, emotsioonide, taju kontrolli ja väljendamise oskust.

Lapse arengu hindamine ja analüüsimine on oluline lapse eripära mõistmiseks, positiivse enesehinnangu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustöö kavandamiseks koostöös lapsevanematega.

Lapse arengu ja õppimise jälgimine on mitmekülgne. Lapse arengu jälgimiseks kasutab rühma õpetaja **erinevaid meetodeid**:

*laste tegevuste vaatlus ja tegevuse lühikirjeldused (5-minuti vaatlus)

*jutustavad ülestähendused

*usutlused ja vestlused

*kirjaoskusküsitlused

*testid

*jm

Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused, mida jälgitakse aastaringselt nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka õpetaja suunatud tegevustes.

Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid, korraldust ja lapse arengu eeldatavaid tulemusi.

6.3. LAPSE ARENGUMAPP

- Lapse arengu jälgimiseks koostatakse igale lapsele **arengumapp**. Arengumapi koostamise eesmärk on koguda lapse töötulemuste näidiseid, mis iseloomustab lapse arengut ja annavad ülevaate lapse saavutustest pikema perioodi jooksul. Arengumapp sisaldab:
 - * laste tööd igal õppeaastal samal teemal („Mina ise”, „Minu pere”, „Maja”, „Nime kirjutamine”). Õpetaja märgib laste tööle teostamise kuupäeva ja aastaarvu.
 - * intervjuud (õpetaja poolt ülekirjutatud laste jutustused ja kommentaarid)
 - * arengut iseloomustavad/iseloomulikud tööd
 - * õpetaja tähelepanekud lapse kohta (lemmiktegevused, eelistused jms)
 - * vabaajatööd
 - * laste vaatlused
 - * erialaspetsialistide tähelepanekud

Arengumappi kogutakse materjali kogu lapse lasteaia viibimise perioodi jooksul. Lapsevanemal on alati võimalus tutvuda oma lapse arengumapiga. Arengumapid on individuaalse arenguvestluse aluseks lapsevanemaga.

Lapse arengu hindamiseks täidab rühma personal koostöös muusikaõpetajaga iga lapse kohta lapse arengu hindamistabeli 2 korda aastas (sügisel ja kevadel), kus kajastatakse lapse arengu ja õppimise tulemusi vähemalt riiklikus õppekavas kirjeldatud üldoskuste ja valdkondade kaupa. Lapse kohta antava hinnangu arutab õpetaja läbi lapsevanemaga.

Lapse arengut kirjeldatakse lapsest endast lähtuvalt. Logopeed kontrollib iga lapse kõne arengut õppeaasta algul. Lapse ja tema pere kohta kogutud info on konfidentsiaalne.

6.4. PLANEERITUD LAPSE ARENGUVESTLUS/PEREVESTLUS

Infot lapse arengu kohta jagab rühma õpetaja lapsevanemale igapäevase vestluse ja planeeritud arenguvestluse käigus. Vähemalt üks kord õppeaastas viib õpetaja lapse arengu toetamiseks **lapsevanemaga läbi arenguvestluse**, mis annab vanemale tagasisidet lapse arengust ja selgitab välja vanema ootused lapse arengu suhtes. Lapse arengu hindamise ja arengu vestluse tulemus dokumenteeritakse paberkandjal. Ühiselt vastuvõetud otsused kinnitatakse mõlemapoolselt allkirjad. Lapse lasteaia lahkumisel antakse lapsevanemale kätte lapse arengumapp. Iga kooli minev laps saab kaasa ka lasteaiaõpetaja poolt positiivses vormis kirjaliku arengukirjelduse ehk koolivalmiduse kaardi. Muud lapse arengut puudutavad vaatlused, tähelepanekud ja märkused hävitatakse.

6.5. KOOLIVALMIDUS JA KOOLIVALMIDUSE HINDAMINE

Koolivalmidus on lapse valmisolek õpitegevuse alustamiseks, mis väljendab lapse soovis õppida, omandada uusi teadmisi, jälgida ja täita täiskasvanute selgitusi ja korraldusi.

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

Koolivalmiduse kujunemist jälgitakse pedagoogide ja logopeedi poolt lapse arengu analüüsimise käigus kogu koolieelse perioodi vältel. Koolivalmiduse hindamine toimub lapse arengu analüüsimise põhjal.

1. Koolivalmiduse hindamiseks viiakse läbi:

- Vaatlused/kogu aasta jooksul
- Lapse arengu hindamine/sügisel ja kevadel
- Eve Kikase joonistamise test/kevadel

Vaatlusandmete põhjal täidetakse lapse „Koolivalmiduse kaart”. „Joonistamise test” lisatakse lapse arengumappi ning selle tulemustest antakse tagasisidet lapsevanemale.

Lisa: Joonistustest/paber kandjal lasteaias

Lisa: Koolivalmiduse kaart/digitaalselt lasteaias

1. Koolikohustuse edasilükkamise kord:

Koolipikenduse küsimustes nõustatakse lapsevanemat ja koolipikendust saavatele lastele töötatakse välja individuaalne arenduskava. Vajadusel kaasatakse logopeed abi.

Koolikohustuse täitmise edasilükkamise reguleerib sotsiaalministri 12.08.2010 a. määrus nr49. Lõpliku otsuse lapse koolikohustuse täitmise edasilükkamise kohta teeb nõustamiskomisjon hiljemalt 31. Augustiks ja teavitab sellest kirjalikult lapse elukohajärgset vallavalitsust ning vanemat (eestkostjat), §4 lõige 3.

Koolikohustuse täitmise edasilükkamise taotlus rahuldatakse vaid juhul, kui selles ajavahemikus tagatakse vanema poolt lapse arenguks ja taastusraviks vajalik keskkond ning võimalus jätkata alushariduse omandamist kuni kooliminekuni.

2. Koolivalmiduskaardi koostamine

Lasteasutuse õppekava läbinule annab lasteasutus välja koolivalmiduse kaardi, milles on kirjeldatud lapse arengu tulemused. Vanem esitab koolivalmiduse kaardi kooli, kus laps asub täitma koolikohustust (Koolieelse lasteasutuse seadus § 16 lõige 5). Koolivalmiduse kaardis on kirjeldatud lähtudes koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast lapse arengu tulemused üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed. Lapse koolivalmiduse kaart täidetakse iga koolimineva lapse kohta ning sellega tagatakse lapse sujuv üleminek lasteaiast kooli.

3. Koolivalmiduse kaardi koostamise põhimõtted:

- Koolivalmiduse kaardi kaudu toimub lapsevanemale tagasiside andmine lapse arengu ja koolivalmiduse kohta.
- Koolivalmiduse kaart võimaldab jätkata koolis lapse arengu jälgimist, õpetuse individualiseerimist ja diferentseeritust ning vajadusel tugiteenuste osutamist.
- Koolivalmiduse kaardi koostavad rühma õpetajad, muusikaõpetaja ja vajadusel logopeed.
- Koolivalmiduse kaardi sisu arutatakse läbi eelnevalt koos lapsevanemaga ning täidetakse hiljemalt 1. maiks.

- Lapsevanemale edastatakse lapse koolivalmiduse kaart paberkandjal, digitaalne koopia säilitatakse lasteasutuses.

4. Koolimineva lapse eeldatavad tulemused:

- omab vajalikke õpioskusi;
- omab soovi õppida ja omandada uusi teadmisi;
- on terve ja elurõõmus;
- oskab seada eesmärgi ja ülesandeid;
- algatab mängu ja tegevusi;
- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduda;
- tunneb vajadust sõpruse järele ja tahab olla sõber;
- on uudishimulik ja julgeb teha otsuseid;
- oskab vaadelda loodust ja suhtub aupaklikult elavasse, omab südametunnistust;
- on väarikas ja enesega toimetulev;
- oskab vajadusel abi paluda;
- oskab kuulata ja vaadelda;
- tunneb huvi loomingulise tegevuse vastu;
- oskab turvaliselt liigelda.

6.6. LAPSE KOOLIVALMIDUSE KAART

Krootuse Pesapuu lasteaia koolivalmiduse kaart

Nimi:

Sünniaeg:

Rühma liik:

Kodune keel:

Lasteasutuses viibitud ajaperiood:

LAPSE ARENGU KIRJELDUS

1. ÜLDOSKUSED

1.1. ENESEKOHASED OSKUSED

--

1.2. MÄNG JA SOTSIAALSED OSKUSED

--

1.3. ÕPIOSKUSED, HUVI JA MOTIVATSIOON

--

1.4. MINA JA KESKKOND (KODULUGU)

--

2. FÜÜSILINE ARENG

2.1. ÜLD-JA PEENMOTOORIKA

--

3. VAIMNE ARENG

3.1. KEEL JA KÕNE

--

3.2. MATEMAATIKA

--

3.3. MUUSIKA

--

3.4. KUNST

--

4.KOKKUVÕTE LAPSE KOOLIVALMIDUSEST

LAPSE ARENGU TUGEVAD KÜLJED	ETTEPANEKUD EDASPIDISEKS

Laps on omandanud vajalikud pädevused põhikooli riiklikule õppekavale õppima asumiseks.

Õpetaja:

Assistent:

Muusikaõpetaja:

Logopeed:

Direktor:

Lapsevanem(-ad):

Kuupäev:

7. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMINE

7.1. ERIVAJADUSEGA LAPS

Erivajadustega laps on laps, kelle võimed, tervislik seisund või muud omadused (sh keha, kõne, meele- või kognitiivne puue, emotsionaalsed ja käitumisraskused, üld- või eriandekus) erinevad sedavõrd, et tavapärane õpikeskkond ja õppe- ja kasvatusprotsess ei toeta tema võimete arengut piisavalt on arenguliste erivajadustega või andekas laps. Andekaid lapsi iseloomustavad eelkõige tunduvalt üle keskmise üldvõimed, eesmärgikindlus ja loovus. Enne kooli võib eristada andekust järgmistes valdkondades: vaimsed võimed, kõne areng ja suhtlemisoskus s.h teiste keelte õppimine, kehalis-kineetilised võimed, emotsionaalkäitumuslik valdkond.

Erivajadustega lapse arenguvestluste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

Lapse varane erivajaduste või andekuse määratlemine ning vastava arendustegevuse alustamine annavad parema võimaluse arenguks ja õppimiseks.

7.2. VARAJANE SEKKUMINE

Varajase sekkumise eesmärgiks on kaasa aidata erivajadustega lapse võimetekohasele arengule ja toetada lapse perekonda. **Sekkumine on** lapse arengutasemele vastava õpetuse tagamine.

Varajase sekkumise planeerimisel ja elluviimisel arvestatakse **üldpõhimõtteid**:

- arendustegevuse alustamine niipea, kui selle vajadust on märgatud;
- individuaalne lähenemine vastavalt lapse arengulistele erivajadustele ja keskkonna võimalustele;
- perekonna ja spetsialistide kaasamine, meeskonna- ja võrgustikutöö;
- lapse perekonna nõustamine ja juhendamine tegevusteks oma lapsega;
- lapse ja perekonna iseseisvuse toetamine nii palju, kui see on võimalik;
- ühest kasvukeskkonnast teise ülemineku toetamine;
- lastevanemate nõustamine laste arengu ja kasvatamise küsimustes.

Erivajadustega laste toetamisel on olulised:

- asutuse juhtkonna positiivne suhtumine;
- lapsevanemate valmisolek koostööks õpetajatega;
- heatahtlik suhtumine rühmakaaslaste ja teiste lapsevanemate poolt;
- õpetaja õpetamisoskused ja –kogemused;
- õpetaja teadmised erimetoodika(te)st;
- eripedagoogiline/logopeediline tugi;
- meeskonnatöö õpetuse planeerimisel ja läbiviimisel;

- sobivate õppematerjalide ja abivahendite olemasolu;
- vajadusel individuaalse arenduskava rakendamine.

Varajase sekkumise etapid:

1. etapp – märkamine ja esialgne toetamine, varajane sekkumine

- Lapse arengu jälgimine rühmas;
- Võimaliku eripära või andekuse märkamine;
- Lapsevanemate kaasamine probleemi olemuse selgitamiseks.

2. etapp – mahajäämuse ja/või paremini arenenud valdkondade hindamine, täpsem vajaduste väljaselgitamine, nõustamine

- Viiakse läbi täiendavaid vaatlusi ja uuringuid, mille käigus hinnatakse lapse arengutaset täpsemalt;
- Kõne- ja keeleprobleemidega lastel viiakse läbi täiendavad kõneuringud;
- Ümarlaud lapsevanemaga, lapse eripära või probleemi teadlikkus/eitamise, hoiakute, koostöövalmiduse selgitamiseks, raskemate ja keerulisemate juhtumite puhul lapsevanema suunamine erialaspetsialisti poole väljastpoolt lasteasutust (psühholoog, eripedagoog, eriarstid (silm- kõrvaarst, ortopeed, neuroloog jm), perearst, Rajaleidja, vaimse tervise keskus);
- Vajadusel koostab rühmaõpetaja lapsele arengukirjelduse/iseloomustuse, mis edastatakse lapsevanema vahendusel lisauuringuid tegevale spetsialistile.

3. etapp – lapse arengu tasemele vastav õpetus ehk sekkumine

- Last uurinud spetsialistide ja/või nõustamiskomisjoni soovitude järgimine;
- **Kaasamine** – AEV lapse paigutamine eakaaslastega samasse keskkonda, kus tema tarvis kohandatakse õppekava, metoodikat, õppematerjale jne;
- **IAK** – individuaalne arenduskava koostatakse rühmakaaslastest *oluliselt* erineva (3a lastel üle ühe aasta, 4-7a lastel üle kahe aasta) arengutasemega ja eesti keelelist erineva koduse keelega lapsele;
- **Individualiseerimine** – tegevuste kohandamine laste individuaalsetele iseärasustele;
- **Diferentseerimine** – tegevuste jõukohastamine;
- **Koolipikendus** – koolikohustuse täitmise edasilükkamine;

Kogu teabe põhjal leitakse erivajadusega lapsele ja perele sobiv sekkumine viis.

7.3. KÄITUMISTAASTUSKAVA

Käitumistaastuskavad (edaspidi KTK) loovad lapsele raamistiku, milles ta saab õppida uusi käitumismustreid, et vähendada häiritud käitumise sagedust ja intensiivsust. KTK programmis töötatakse lastega otseselt, arendamaks nende akadeemilisi ja sotsiaalseid toimetulekuoskusi, et tugevdada nende enesehinnangut ja kuuluvustunnet. Sekkumist vajab igasugune käitumine, mis olulisel määral segab laste turvalisuse tagamist, nende kohtlemist ja õppimisvõimalusi.

KTK tegevuskaval on asutuseterviklik loomus: see toetab nii last kui õpetajat. Programmi põhijooneks on hariduslik lähenemine käitumuslikele muutustele. Selline käitumine *õpetamine* individuaalselt või väikeses grupis keskendub mudeldamisele (ettenäitamisele), käitumisvihjetele, harjutamisele, päeviku pidamisele, tagasisidele ja enesekontrollile.

Põhieesmärgiks on **aidata lapse oma käitumist teadvustada ja omandada selle üle isiklikku kontrolli viisil, mis austaks teiste õigusi**. Protsess on toetav, mitte karistatav.

KTK koostamise aluseks on õpetaja või erialaspetsialistide poolt dokumenteeritud häiriva käitumise faktid. Häiriva käitumise kirjeldamisel tuuakse välja häiriva käitumise sagedus, intensiivsus, aeg, kestvus, reeglipärasus. Faktidele tuginedes püstitatakse positiivses sõnastuses lapse oodatava käitumise eesmärk.

Eesmärgi täitmiseks vajalike sammude kirjeldus – neljasilmakohtumiste ajakava, tegevus kohtumisevahelisel ajal.

KTK koostavad rühmaõpetajad, kaasates vajadusel tugispetsialiste- muusikaõpetaja, logopeed. Lapsevanemad kaasatakse KTK eesmärkide püstitamisse ja saavutamisse. KTK lõppeb eesmärgi saavutamisega. Kui soovitud käitumise muutust ei ole saavutatud, vaadatakse üle püstitatud eesmärk ja tegevused ning korrigeeritakse neid.

7.4. INDIVIDUAALNE ARENDUSKAVA

Individuaalne arenduskava (edaspidi IAK) on dokument, mis määrab kindlaks arengulisi erivajadusi arvetava õpetuse individuaalsed eesmärgid ja sisu, õpetuse protsessi ja ajalise kestuse, õppematerjali kohandamise ja hindamise. IAK koostatakse lapsevanema nõusolekul, neis valdkondades, milles laps vajab abi ja individuaalset arendamist. IAK koostamisel ja elluviimisel osaleb kogu lapse arengut toetav meeskond – rühmaõpetajad, muusikaõpetaja, logopeed, direktor. Liikmetel lasub koostöökohustus.

- Õpetaja/õpetajat abistava töötaja ülesanne on tagada lapse võimete maksimaalne arendamine, individuaalse arenduskava täitmine koostöös erialaspetsialistidega ja kõrvalekallete märkamine arengus, õpetaja abi kaasamine lapse arengu toetamiseks;
- Logopeedi töö eesmärgiks on lapse suulise ja kirjaliku kõne loome ja kognitiivsete oskuste ning mitteverbaalse suhtlemise parandamine ja/või arendamine;
- Direktori ülesanne on koordineerida arendusmeeskonna liikmete koostöö juhtimine, meeskonna kokkukutsumine, arenduskava toimimise jälgimine.

Meeskonna partneriks on lapsevanemad, kes annavad oma panuse nii IAK koostamisel kui elluviimisel.

IAK koosneb:

4. **Üldosa** (Lapse nimi, sünniaasta, diagnoos või spetsialistide hinnangud lapse füüsilisele, kommunikatiivsele, kognitiivsele ja sotsiaalsele arengutasemele). Õpetajad koostavad lapse arenguvaatluse tulemusena lühikokkuvõtte, mis sisaldab varasema arengu kirjeldust ning hetketaseme täpset ülevaadet.
5. **Arenguvaldkond ja eesmärgid**. Lapse erivajadusest tulenevalt lepitakse kokku arendusvaldkond ja püstitatakse valdkonna eesmärgid.
6. **Toetavad tegevused**. Eesmärkide saavutamiseks konkretiseeritakse toetavad tegevused ning vajalikud õppe- ja abivahendid. Laps kaasatakse maksimaalselt rühmategevusse. Lisanduvad individuaalsed ülesanded ja lähenemisviisid vastavalt sellele, millised on lapse lähima arengu tsoonis olevad oskused (abiga sooritavad toimingud).
7. **Ajaline kestvus**. IAK koostatakse alati kindlaks ajavahemikuks. Ajavahemik fikseeritakse IAK-s ja perioodi lõpus tuleb meeskond sh lapsevanemad uuesti kokku.

8. **Arengu hindamine ja vahekokkuvõtete tegemise kord.** IAK teostamise käigus tehakse märkmeid edasiminekuks ja probleemide kohta. Iganädalaselt kohandab õpetaja rühmale planeeritavad tegevused ja vahendid selle lapse jaoks IAK põhimõtete alusel, nädalaplaani on lisatud selleks eraldi lahter *individuaalne töö*. Vahekokkuvõtte tegemise koosolekud protokollitakse.
9. **IAK toimimise analüüs.** Õppeaasta lõpul tehakse ühiselt kokkuvõtte arenduskava toimumisest ja arengukeskkonna sobivusest lapsele. Antakse lühiülevaade saavutatud individuaalsetest eesmärkidest ja omandatud oskustest. Olenevalt lapse saavutatud tasemest jätkatakse kas IAK vormis või rühma õppekava alusel. Vajadusel tehakse ettepanek nõustamiskomisjoni suunamiseks. Kirjalik kokkuvõtte IAK toimumisest säilitatakse selles ettenähtud mapis.

IAK koopia on olemas igal arendusmeeskonna liikmel. Arendusmeeskonna liikmetel lasub lapsega seotud andmete konfidentsiaalsuse kohustus. IAK originaali säilitab direktor.

7.5. MEESKONNALIIKMETE TEGEVUSSUUNAD ERIVAJADUSEGA LAPSE TOETAMISEL

Rühmaõpetaja ülesanne on tagada lapse võimete maksimaalne arendamine, arengu kõrvalekallete märkamine ning individuaalse arenduskava koostamine ja täitmine koostöös erialaspetsialistidega.

Rühmaõpetajad:

- Märkavad lapse probleemi, analüüsivad lapse arengut, peavad lapse kohta vaatluspäevikut, kuhu fikseerivad kirjalikult lapse positiivsed ja negatiivsed situatsioonid, konfliktid, lahendused jm olulise;
- Rühmameeskond analüüsib, arutleb lapse arengu analüüsi tulemusi ja situatsioone, toiminud lahendusi, toetamise võimalusi jm olulist;
- Kohandavad rühma tegemisi ja keskkonda vastavalt lapse erivajadustele;
- Kaasavad lapse toetamiseks rühma õpetaja abid ja võimalusel tugiisiku;
- Pöörduvad lapsevanema poole, teavitavad probleemist, selgitavad koduse olukorra, kaasavad lapsevanema koostööle lapse toetamiseks jne. soovivad lapsevanemale logopeedi konsultatsiooni;
- Arutavad probleemi logopeediga ja otsivad koos lahendusi;
- Teavitavad direktorit antud lapse olukorrast;
- Teavitavad ja konsulteerivad teiste õpetajatega, kes veel lapsega tegelevad;
- Teavitavad vajadusel rühma lapsevanemaid (jälgides isikuandmete mitteavalikustamist) rühma probleemidest ja muutustest töökorralduses;
- Vestlevad rühma lastega, kujundades erivajadustega kaaslasesse positiivset hoiakut;
- Suhtuvad erivajadusega lapsesse mõistvalt, väldivad negatiivseid hoiakuid;
- Kujundavad või loovad lapse(laste)le turvalise keskkonna;
- Vajadusel koostavad lapsele iseloomustuse esitamiseks erialaspetsialistile, nõustamiskomisjonile;

Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava

- Algatab lapsel individuaalse arenduskava (IAK) koostamise, osalevad selle elluviimisel, korrigeerivad ja täiendavad plaane jooksvalt lähtudes lapse arengust. Lasteaed võib teha last õpetades muudatusi või kohandusi õppeajas, õppesisus, õppeprotsessis ja õppekeskkonnas.
- Vähemalt üks kord õppeaastas teevad kokkuvõtte IAK rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest. Muutused lapse arengus fikseeritakse logopeedi dokumentatsioonis (lapse kõnekaart) ja lapse arengumapis.

Muusikaõpetaja:

- Jälgib ja analüüsib last muusikalises tegevuses;
- Äratab lapses huvi muusika, selle kuulamise ja musitseerimise vast;
- Aktiveerib positiivseid aistinguid ja emotsioone läbi muusikaliste impulsside;
- Toetab rütmi- ja kuulmistaju arengut;
- Kohandab tegevusi ja keskkonda vastavalt lapse erivajadusele;
- Konsulteerib vajadusel rühmaõpetaja, logopeedi või lapsevanemaga esilekerkinud probleemist;
- Suhtub erivajadusega lapsesse mõistvalt, väldivad negatiivseid hoiakuid;
- Osaleb individuaalse arenduskava (IAK) koostamisel ja elluviimisel.

Liikumisõpetaja:

- Jälgib lapse liikumismustreid ja kehalise aktiivsuse muutusi;
- Aktiveerib ja toetab last liikumistegevustes;
- Toetab lapse üldist füüsilist arengut;
- Osaleb individuaalse arenduskava (IAK) koostamisel ja elluviimisel.

Logopeed:

Logopeedilise töö eesmärgiks on lapse kommunikatsioonivõime - suulise ja kirjaliku kõne loome ja mõistmisoskuse ning mitteverbaalse suhtlemise parandamine ja /või arendamine.

- Erialspetsialistina juhib ja koordineerib lapsega tegelevate spetsialistide koostööd;
- Urrib lapse kõne ja tunnetuslike protsesside arengutaset;
- Tegeleb vajadusel lapsega individuaalselt;
- Nõustab rühmaõpetajais ja lapsevanemaid;
- Osaleb rühma aruteludes ja vestlusingides, laste arengu ümarlauas, vajadusel ka arenguvestlustes;
- Osaleb individuaalse (IAK) koostamisel ja elluviimisel;
- Teeb ettepanekuid eriarstide/spetsialistide konsultatsioonidele suunamiseks ning vormistab vajalikud väljavõtted ja kõne iseloomustused;
- Annab teavet juhtkonnale.

Eripedagoog:

Eripedagoogi põhitegevus on AEV lapse arengu suunamine eesmärgiga soodustada psüühiliste protsesside ja isiksuse arengu. Esmase puude vähendamine ja teiste puuete vältimine pedagoogiliste vahenditega, lapse potentsiaalsele arenguvallale vastava õpikeskkonna kujundamine.

- Eripedagoog toetab õppijate arengut;

- Loob õppijatele sobiva keskkonna;
- Kavandab ja viib läbi erinevaid arendavaid tegevusi;
- Nõustab lapsevanemaid, koostööd;
- Nõustab pedagooge, teeb koostööd;
- Osaleb lasteaia lapse arengu meeskonnatöös;
- Osaleb ja organiseerib tugimeeskonna ümarlaudasid eesmärgiga: juhtumite analüüs, ühiste tegevuste kaardistamine jne;
- teeb koostööd erinevate ametite/huvigruppidega;
- Juhib ja dokumenteerib erivajadusega lapsele individuaalse arenduskava (IAK) koostamist.

Direktor

- Vajadusel osaleb aruteludes, vestlusingides;
- Nõustab rühmameeskonda pakkudes välja erinevaid lahendusi jne;
- Võimaldab täiendkoolitusi;
- Vajadusel muudab töökorraldust; taotleb tugiisiku ametikoha jms lähtuvalt seadusandlusest;
- Võimalusel vähendab laste arvu rühmas;
- Leiab võimalusi vajaliku materiaalse baasi jaoks;
- Vajadusel vestleb lapsevanemaga;
- Suunab lapsevanema nõustamiskomisjoni;

Lapsevanem

- Lapse lasteaeda tulekul informeerib/teavitab lapsevanem lasteaia direktorit ja rühma õpetajaid lapse tervises seisundist ja erivajadustest tulenevatest eritingimustest. Eitatud andmete alusel kohandab personal võimaluse korral päevakava, kasvukeskkonda ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldust;
- Jagab oma kogemusi lapse tegutsemise, käitumise ja suhtlemise iseärasustest kodus;
- Teeb lasteasutuse töötajatega koostööd lapse arengu toetamiseks;
- Vanem soodustab lapsele pakutavate tugimeetmete kasutamist, jälgides päevakava ja muusikalise ja logopeedi tegevuste ajakava;
- Lapsevanematel on õigus saada nõu õppe- ja kasvatusküsimustes, selleks eelnevalt kokku leppides rühma õpetaja, logopeedi või direktoriga;
- Lapsevanem kohustab lasteaia ettepanekul pöörduma perearsti, Rajaleidja keskuse, vaimse tervise keskuse või muu spetsialisti poole. Rühma töötajate poolne soovitus fikseeritakse kirjalikult;
- Lapsevanem teavitab rühma töötajaid konsultatsioonide tulemustest;
- Koostöös lapsevanemaga rakendatakse lapsele sobiva õppe- ja kasvatusprotsessi korraldamisel lisaks rühma tegevuskavale individuaalset arenduskava.

7.6. EESTI KEELT TEIESE KEELENA KÕNELEV LAPS

Lasteaia õpetajal on valmisolek ja motiveeritus tööks muukeelsete lastega. Õpetaja soodustab ja julgustab kakskeelselt last kasutama lasteaias eesti keelt. Kakskeelse lapse kohanemisel

lasteaiaga teeb rühmaõpetaja tihedat koostööd lapsevanemaga. Vajadusel koostab rühmaõpetaja logopeediga koostöös lapsele eesti keele kui teise keele õppimiseks individuaalse õppekava. Kakskeelse lapse varajast eesti keele arengut lasteaias toetatakse võimalusel süvendatud keeleõppega ehk keeleringiga.

7.7. LOGOPEEDILINE KORREKTSIOONITÖÖ

Eesmärgid:

- Kõnepuute ennetamine, varajane avastamine ja vajaduse korral harjutusravi
- Kõnepuude korrektsioon
- Häälikuseade
- Peenmotoorika arendamine
- Tajude, mälu ja tähelepanu treening
- Eeltöö lugema - ja kirjutama õppimiseks

Töökorraldus:

- Õppeaasta algul – septembris/oktoobris kontrollib logopeed kõikide lasteaias olevate laste kõnet;
- Logopeed määrab abi vajavate lastega töötamise järjekorra ja koostab lapsele logopeedilise abi plaani;
- Logopeed arvestab lastega tegevuste läbiviimisel rühmade päevakava;
- Logopeedi tunnid toimuvad individuaalselt;
- Teeb koostööd lasteaiadepetajate ja vanematega:
 - ✓ edastab vajadusel harjutusvara lapsevanemale
 - ✓ osaleb laste arengu ümarlaudades
 - ✓ vajadusel osaleb arenguestlustel
 - ✓ nõustab vanemaid ja õpetajaid koolipikenduse küsimustes

Lasteaia logopeed täidab ja peab alljärgnevat dokumentatsiooni:

- õppeaasta tööplaan
- koolieelse lapse kõnekaart, mis kajastab kõne seisundit ja töö eesmäärke
- kõneravi tundide ajakava – tunniplaan
- kõneravi päevik, milles kajastub igapäevatöö lastega
- kõneravi saavate laste nimekiri
- kõneravi lõppedes koostab logopeed teatise, mis annab ülevaate tehtud tööst ja tulemustest
-
- õppeaasta töö kokkuvõte ja eneseanalüüs
- kokkuvõte kõneravi lõpetanud ja jätkavatest lastest.

8. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA

Koostöö põhimõtted

- Perekond kannab peamist vastutust lapse tervise, kasvatamise, hoolitsuse ja arengu eest.
- Õpetajad teevad lastevanematega lapse arengu ja õppimise soodustamiseks koostööd, mis toetub vastastikule usaldusele, konfidentsiaalsusele ja avatud dialoogile.
- Lasteasutus loob lapsevanemale võimalused osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamisel ja läbiviimisel ning hinnangu andmisel lasteasutuse tegevuse kvaliteedile;
- Lasteasutus loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu kasvatuskõiklustes;
- Vähemalt korra aastas viiv pedagoog lapsevanemaga läbi arenguveestlused lapse arengust, edusammudest. Arenguveestluse käigus antakse kahepoolset tagasisidet lapse arengust ja õppeaastal toimunud edusammudest, hinnatakse lapse osalemist lasteaia õppe- ja kasvatusgevuses, õppekava lapse vanuselise arengu eeldatavaid tulemusi, kavandatakse mõlemapoolseid edasised tegevused lapse arengu toetamiseks;

Lasteavanematega suhtlemise võimalused:

- Vestlemine lapse lasteaeda tuleku ja lahkumise ajal;
- Lastevanemate koosolekud sügisel ja kevadel;
- Ümarlauad vastavalt vajadusele – lastevanemate nõustamine õppe- ja kasvatuskõiklustes, kuhu kaasatakse vajadusel eriala spetsialiste;
- Vanemate kaasabi rühma ja lasteaia ühisürituste ettevalmistamisel, teemamaterjalide muretssemisel, osalemine lasteaia ja rühma tegevustes;
- Lapsi arendava kirjanduse soovitamine ja vajadusel laenutamine;
- Arenguveestlused ehk perevestlused laste arengust;
- Info edastamine lasteaia üld-ja rühmameilide kaudu, infostendil, lasteaia FB grupi vahendusel;
- Hoolekogu tegevus;
- Rahuolukõikstlus lastevanematele, mis loob võimalused osaleda õppe- ja kasvatusgevuse kavandamisel ja läbiviimisel ning hinnangu andmisel lasteasutuse tegevuse kvaliteedile.

9. ÕPPEKAVA MUUTMISE JA TÄIENDAMISE KORD

- Krootuse Lasteaed Pesapuu õppekava on uuenev ja arenev dokument;
- Lasteaias luuakse õppekava arendustegevuse meeskond;
- Õppekava parandus- ja muudatustepepanekuid on võimalik esitada lasteaia pedagoogidel pedagoogilisel nõupidamisel ja lapsevanematel hoolekogu esindaja vahendusel hoolekogu koosolekutel;
- Õppekava täitmist analüüsitakse 1 kord aastas koos õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise analüüsiga;
- Vajalikud parandused ja muudatused viikase üldjuhul sisse 1 kord aastas pedagoogilise nõupidamise otsusega;
- Õppekava uuendamise korra täitmise eest vastutab lasteaia direktor.